Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5298 — 4/17 ՅՈՒԼԻՍ 1903 — ՈՒՐԲԱԹ — 22 ԲԷՊԻԼ ԱՆՈՂՈՒ 1321 — Ի. ՀԱՐԻ ԹԻՒ 5298

در علیه ده غلطه ده ﴿ آره‌ویلك ﴾ غزته‌سی اداره‌سی

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԵՐԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԳՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանցօ Փողոց Թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

20 ՓԱՐԱ 20

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 դրս
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆր.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Տանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՄՐՑԱՆԱԿԷՆ ԵՏՔԸ

Անցեալները մասնաւոր յօդուածով մը խօսեցանք մրցանակի նպատակին վրայ, եւ բացատրեցինք թէ ո՛ւեւէ երկ որ մրցանակի կ'արժանանայ եւ նպակայն ձեռագիր կը մնայ ու տպագրութեամբ հրապարակ չելլեր, իր նպատակէն կը չեղի:

Այժմ որ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ լմնցաւ, եւ մրցանակի արժանի գործերը որոշուեցան, նոքէն կարեւոր կը համարինք անդրադառնալ այս խնդրոյն եւ չեշտել թէ երկ մը որ լոյս չի տեսներ, այլ ձեռագիր վիճակին մէջ պիտի չարունակէ մնալ, գրականութեան համար թերի ծնունդ մըն է եւ իր գոյութիւնը կատարեալ չհամարուիր:

Աւելորդ է ըսել, զի ինքնին կը հասկցուի թէ խնդիրը Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակաբաշխութեան վրայ է, որմէ վարձատրուած երեք երկասիրութիւններէն մէկը միայն տպագրեալ էր, իսկ երկուքը՝ ձեռագիր:

Արդ, տեսնենք թէ Յովսէփ Իզմիրլեանց գրական յանձնաժողովի հրահանգը ինչ կ'ըսէ տպագիր կամ ձեռագիր երկասիրութեանց վարձատրութեան պայմաններու մասին: Ե. յօդուածը որոշակի կ'ըսէ. «Ներկայացուած գործերը պէտք է հայերէն ըլլան, գրաբառ կամ աշխարհաբառ, ձեռագիր կամ տպագիր»:

Այս յօդուածէն կը հասկցուի բացորոշակի թէ խորհրդին չկայ ձեռագիր կամ տպագիր համար՝ ի մասին մրցանակի կամ վարձատրութեան: Հետեւաբար Յանձնաժողովը կանգագրին տրամադրութեանց հակառակ շարած չելլար ամենեւին, պատկելով ձեռագիր երկասիրութիւն մը որ իրեն կը ներկայանայ կանկարար բաներարին որոշած ծրագրին համապատասխան ծրագրով եւ վարձատրուելու արժանիքով:

Սակայն նոյն հրահանգին ԺԲ. յօդուածն ալ տպէս կ'ըսէ. «Եթէ մրցանակ ստացող գործը արդէն տպագրեալ է՝ գումարը ուղղակի հեղինակին կը յղուի, իսկ եթէ ձեռագիր է՝ գործոյն տպագրութեան կը գործածուի հեղինակին հաւանութեամբ ըստ պատշաճի»:

Ահա ճիշդ այդ տրամադրութեան գործադրութիւնն էր զոր կը պահանջէինք մեր նախորդ յօդուածովը (Արեւելք, Թիւ 5280), որուն մէջ կը պնդէինք թէ

«Պէտք է բացորոշ պայման մը դրուի «տպագրութեամբ հրատարակել անպատ«ճառ ո՛ւեւէ ձեռագիր երկասիրութիւն, «որ մրցանակի արժանի կը դատուի»:

«Բայց որովհետեւ շատ ապահովութիւն «չկայ, կը յարէինք. Թէ դրուած պայմանը «խղճմտութեամբ պիտի յարգուի եւնթա«կային կողմէ, անհրաժեշտ է սա երկու«քէն մէկը ընել, կամ պակաւած գործը «նոյն իսկ յանձնաժողովին կողմէ հրատա«րակել որոշուած մրցանակի գումարովը, «եթէ աւելնայ, հեղինակին տալով, իսկ «եթէ պակսի, մնացածը հրատարակելի «երկին վաճառման արդիւնքէն հատու«ցանելով, եւ կամ դրամը յանձնաժողո«վին տրամադրութեան տակ պահել ու «հեղինակին յայտարարել թէ այն ատեն «միայն պիտի ստանայ, երբ ձեռագիրը «տպագրութեան յանձնէ, — դարձեալ «միեւնոյն պայմաններով, այսինքն աւելի«ցած գումարը իրեն տալով, պակասը «գրքերուն հասոյթէն հոգալով»:

Այդ հրահանգին ԺԲ. յօդուածն ալ որ վերը առաջ բերինք, աս մեր թելադրածէն տարբեր բան մը չէ որ կը տրամադրէ, երբ որոշակի կը պատուիրէ թէ եթէ ձեռագիր է մրցանակ ստացող գործը՝ գումարը գործին տպագրութեան կը դրոծածուի հեղինակին հաւանութեամբ ըստ պատշաճի:

Այդ հաւանութիւնը մենք այնպէս կ'ըմբռնենք,— եւ անշուշտ մեզ հետ բոլոր ընթերցողներն ալ այնպէս կը հասկնան — թէ չի նշանակեր որ եթէ հեղինակը հաճութիւն չունենայ, այսինքն չուզէ որ իր երկը տպագրուի, յանձնաժողովը դարձեալ պարտաւոր է գումարը իրեն յանձնել, որպէս զի անիկա գրպանէ եւ կամ ուրիշ բաներու ծախսէ, իսկ երկը ձեռագիր մնալով դարակի մը խորը անյայտ մթութեան մէջը փտի, անօգուտ դառնայ: Այլ կը նշանակէ միայն տպագրութեան պայմաններուն վրայ հաւանութիւն եւ ոչ երբեք սկզբունքին, այսինքն տպագրել ուզելու չուզելու մասին հաճութիւն: Զի եթէ երբեք այդպէս պիտի նշանակէր, այն ատեն այդ յօդուածը կամ պայմանը աւելորդ եւ անիմաստ էր. որովհետեւ հեղինակին կամքին թողուած կ'ըլլար վճիռը, ինչ որ բնաւ չի համապատասխաներ մրցանակին նպատակին, որ է ծառայութիւն մատուցանել հայ լեզուին եւ դպրութեան: Արդ՝ աշխարհի սքանչելագոյն հրաչակերտ գրուածն անգամ անպէտ եւ անօգուտ կը դառնայ, եթէ լոկ ձեռագիր պիտի մնայ, եւ հրատարակութեամբ լոյս չպիտի տեսնէ: Ու եթէ հեղինակ մը այնքան քանքարաթաքոյց է—չըսելու համար եւ ասէր, անձնասէր—որ չուզեր իր երկասիրութիւնը լոյս աշխարհ բերել որ ուրիշները չօգտուին անկէ— եւ առանց տպագրուելու կարելի չէ որ ուրիշները անկէ օգտուին, —այդպիսի հեղինակ մը անարժան է վարձատրութեան եւ մրցանակի, օ՛րքան ալ իր գործը գեղեցիկ ըլլայ:

Վերջացնելէ առաջ՝ հարկ կը համարինք ըսել թէ մենք սկզբունքի վրայ կը խօսինք միայն, եւ երբեք դիտում չունինք այս տարի պակաւած երկու ձեռագիր երկասիրութեան հեղինակներու հանրային օգտին եւ գրականութեան նպաստամատոյց ըլլալ ուզող ոգին ու զգացումը կասկածի տակ դնել: Այլ ընդհակառակը աներկբայ ենք թէ իրենք ալ սիրայօժար պատրաստակամութիւն ունին իրենց երկերը հասարակաց տրամադրութեան տակ դնել տպագրութեամբ, որուն պիտի հաւանին ինքնաբերաբար յաւակացնել որոշուած մրցանակները:

Հետեւապէս, մեր բոլոր ըսածները սկզբունքի, գաղափարի համար են, եւ ոչ բնաւ մասնաւոր պարագաներու կամ անձերու:

ՅՈՒՍԱՆ.

ԳԱՒԱՌԻ ԴԻՄԱՍՏՈՒԵՐՆԵՐ

ԹԱԴԷՈՍ ԿԷՉԻՒՐԵԱՆ

—Աչքդուրկ սակայն ի՞նչ գիտուն, կը փսփսային շուրջս տղաք հիացկոտ շեշտերով:

Հեռաքերքրութենէս մղուած կը փութամ Ներսիսեանի պատկից սրահ՝ ուր բարձր. դասարանի աշակերտները հայերէնի քննութիւն կու տային:

Աչքերս կը սեւեռին հոն՝ ուր արդէն ընդհանրութիւնը կեդրոնացած է: Ձիւն մաղերով ծերուկ մը նստած է սեղանին մօտ: Տարիներու ծանրութիւնը չէ կրցած խարշուիներ ձգել անոր լայն ճակտին վրայ: Իր աչքերը միշտ փակ են, փոթ-փոթ կաթներ կը վարագուրեն զանոնք, ու սրտնեղութիւնէ մը բռնուած՝ կ'ուզեմ որ վերնան այդ վարագոյրները, տեսնելու համար հոն ցոլացուածը այն իմացականութեան՝ որ կը դիմէ, կը մաղխէ: Լերկ թուշերէն վար՝ ծնօտին վրայ կը խառնայ կարճ մօրուք մը անենամ:

Առաջին տուիթով մարդ կը զգայ թէ սովորական աչքդուրկի մը առջեւ չի գտնուիր անհնգիստ նստուածք մը ունի՝ ան: Լարուած հետաքրքրութեամբ կ'ունկընդրէ տղոց պատասխաններուն: Ծափ մըն է իր գնահատումը յաղող պատասխաններուն: Մերթ ընդ մերթ հարցումներ կ'ուղղէ, քերականական էն կնճռոտ կանոններուն վրայ հեղինակորէն կը խօսի, կը ճանչնայ եւրոպացի դասական հեղինակները եւ անոնց գործերը, հայ գրական դէմքերը:

Աչակերտը Դափամաճեանի հաւաքածոյէն ոտանաւոր մը կ'արտասանէ. հիմա փոխուած է ծերունին, ձեռքը ճակտին կը տանի խոհուն կերպարանքով:

Ս. Առաքնորդը ոտանաւորին հեղինակին անունը կը պահանջէ աշակերտէն:

—Թադէոս Կէշիւրեան, կը պատասխանէ տղան, բոլորովին անգիտակ ուսուցիչներու կողմէ եղած այս խորամանկ կարգադրութեան:

—Կը ճանչնա՞ս Կէշիւրեանը:

Կը լռէ աշակերտը չփոթած,

—Զառամեալ ծերուկ մը, կը զատատանէ՝ չազուրկը, որ ձեր մէջ կը գտնուի:

Շշուկ մը կը պտտի չորս դին՝

—Աչքդուրկ Թադէոս պատուելի՛ն...

* * *

Իր տուած տեղեկութիւններէն՝ իր կեանքին գլխաւոր գիծերը կը ներկայացընեմ Արեւելքի ընթերցողներուն:

Թադէոս Կէշիւրեան ինքնօգնութեամբ յառաջդիմողի գերագոյն տիպար մը կրնայ ներկայացուիլ մեր նոր սերունդին: Եթէ մենք ալ ունենայինք մեր «Պատմութեան երեւելի արանց», պէտք էր որ հոն իր արժանաւոր էջը ունենար Կէշիւրեան:

Հմուտ է ան հայերէնի, օսմաներէնի, ֆրանսերէնի, պատմութեան եւ ուսողութեան: Այս ամէնքը ուսած է ան իր գոց աչքերով, գերմարդկային ճիգերով, աղաչելով, պաղատելով, ձանձրացնելով, զարկ բոլորովին այն դիւրութիւններէն՝ զորս աչազուրկներ կը վայելեն Եւրոպայի կոյրերու յատուկ դպրոցներու մէջ:

Թադէոս Կէշիւրեան զաւակն է մասնեսի Պօղոս Կէշիւրեանի՝ որ իր ժամանակին Սեբաստիոյ մէջ գրող-կարգացողներէն եղած է: Ժողովուրդը կը գնահատէ դանի մահեսի Պարիկ կոչելով: Կէշիւրեան կը ծնի Սեբաստիա 1837ին եւ դեռ վեց ամսուան՝ իր աչքերուն լոյսը կը կորսնցնէ ծաղկախտի հետեւանքով: Շատ պզտիկ հասակէն՝ իր մէջ զգացած է ուսման տենչը՝ որ զինքը տանջած է մինչեւ իր ծերունի հասակը: Եօթը տարեկանին՝ արդէն ոտանաւորներ եւ խրատականներ կը գրուցէ, թէպէտ պզտիկ Թադէոս իր ըսածներուն չի հաւնիր, սակայն իր կանխասս տաղանդին վրայ հիացողներ պակաս չեն ըլլար:

Կէշիւրեան քսալ ջուրթակառ մըն է, գրեթէ երկու տասնեակ տարիներ Պոլսոյ մէջ գոհացուցած է ամէնէն դժուարահաճներն իսկ: Ջուրթակը իր մտերիմ ընկերը եղած է մանկութենէն, սփոփած է զինքը իր կեանքին տխուր վայրկեաններուն մէջ: Հացի կոիւը մղած է ջուրթակով. առանց անոր՝ հպարտ Կէշիւրեանը իր երգերուն մեղմօրոր չեշտերով պիտի հարկադրուէր անցորդին գութը շարժել, փրցնելու համար անկէ տասնոց մը: Իր ամբողջ ուսումով՝ հակակիր մրցակիցներ շահած է իր շուրջը՝ իր միջավայրին մէջ, որոնք խիղճ չեն ըրած իրենց բաց աչքերով քարտ գլտորելու անոր ճամբուն վրայ, կասեցնելու համար Կէշիւրեանի դանդաղ սակայն հաստատ քայլերը:

Կէշիւրեան միանգամայն քաջ երաժիշտ մըն է. չէ կարելի չյուզուիլ երբ ան կ'երգէ երիտասարդի կորովով. կը զգայ ան, ու գիտէ յատակ շեշտերով արտայայտել իր հոգին թութռուլները, սիրտին շեղումները, իրենց ջերմութեամբ եւ ներշնչումով:

Մանկական առաջին տարիներուն մէջ կը զգայ թէ մեծ զրկում մը եղած է իրեն, երբ աչքերը հագիւ լոյսին բացած՝ կը զրկուի անկէ: Իր շուրջը կը լսէ խանդաղատող ձայներ, չվայելեր սակայն կարեկցող նայուածք մը, սփոփող նայուածք մը: Ու կը սկսին ալ իր տրուտնջի երգերը, մանչները, յաճախ սեմի մը կամ քարի մը վրայ նստած:

Հաճի Յովհաննէս Տէր-Գաբրիէլեան (ապա Ս. Գաբրիէլ քահանայ) օր մը փոքրիկ Կէշիւրեանը կը տանի Սեբաստիոյ Ս. Աստուածածնայ վանքը՝ Ս. Գրիգորիոսի վրայ՝ որ սոխակին պէս կը ճռուողէ եկեղեցիին մէջ:

Եկեղեցական երգեցողութեան դասառած է նաեւ Սիմոն Պապիկ վարժապետէն: Իրբեւ երաժիշտ կը սկսի իր ուսուցչական պաշտօնը Ս. Թարգմանչաց վարժարանին մէջ, իր երիտասարդական առաջին տարիներուն:

Այդ թուականէն սկսած է աւելի եւս փարիլ ուսման միւս ճիւղերուն՝ տարատեսակ ճիգերով:

«Խալկինով ջուր կրեցի, կ'ըսէ ջաղացքը դարձնելու համար», երբ կը հարցընենք իրեն թէ ի՞նչպէս ամբարած էր ուսման այսչափ պաշարը:

Ուսած է ան միայն ունկնդրութեամբ, իր կեանքին ամէնէն դժբաղդ ժամերն անոնք եղած են՝ երբ չէ կրցած գտնել մէկը, կարդացնելու համար առձեռն ունեցած իր մէկ գիրքը:

Լորտ Պարբրնի Կայեն եւ Աբելը՝ զոր Պետրոս էֆ. Պալեօզեան ֆրանսերէնէ թարգմանաբար կը պատմէ իրեն՝ պատճառ եղած է որ Կէշիւրեան սիրէ ֆրանսերէն լեզուն: Պալեօզեան որ հեռագրապետի պաշտօնով Սիվաղ կը գտնուի, աղնուաբար չի մերժեր անոր խնդիրքը, կանոնաւոր եւ անկանոն բաները կը ծանոթացնէ, հետզհետէ Կէշիւրեան ունկընդրութեամբ առաջ կ'երթայ ֆրանսերէն լեզուին մէջ եւ կը թարգմանէ իսկ Ֆենելոնի առակները եւ Տոքթ. Սաֆրէի «Սոկար ապրելու մրցոյթ»:

Թադէոս պատուելի 18 տարիներ ուսուցչութիւն ըրած, սերունդներ կրթած է. իր աշակերտներէն են մեր պաշտօնական Նշան էֆ. Զատրրեան որ տասնեակ մը տարիներէ աւելի կը պաշտօնավարէ Մահմանի ազգ. վարժարանին մէջ, նաեւ իր որդին՝ Աւետիս էֆ. Կէշիւրեանը՝ Սուրհանդակի Զարմայրը: Կէշիւրեան պատուելի հեղինակած է նաեւ ընդարձակ քերթուած մը, սակայն դեռ կիսաւարտ, գողցուցած է զանիկա:

Զարմանալի յիշողութեամբ մը օժտուած է անիկա. իր ունկընդրած գիրքերը, պատմութիւնները կը պատմէ, չես ձանձրանար, հաճութեամբ մտիկ կ'ընես այդ փորձառու ծերուկին՝ որ շատ լաւ գիտէ իր պատմածները համեմել զուարճախօսութիւններով:

Անները կը ճանչնայ իրենց ձայներէն՝ նոյն իսկ եթէ այդ ձայները տասը տարի առաջ լսած ըլլայ:

Դժբաղդ հայր մըն է Կէշիւրեան, եօթը զաւակներ հողին յանձնած է, ու հիմակ մնացած է մէկ հատով:

66 ձմեռներու ձիւնին տակ, ջուրթակը պինդ գրկած թափառական եղանքը կ'ապրի ան, ու մէկ քանի օրէն գաւառը կը ձգէ՝ մեկնելով Պոլիս, հոն գտնելու համար թերեւս գաւառէն աւելի համակիր կարեկիցներ:

Սամսոն — Ա. ՀՈԼԱՍԱՐ

ՎԻՃԱԿ ԲԱԲԵՐԴԻ

Դ

Առաջնորդարանը. — Մանենք Առաջնորդարան, լրջօրէն քննենք նախորդ Տեղապահ Տ. Յովհաննէս վարդապետի գործերը, ծանօթագրելով միայն արդի Տեղապահ Տ. Արիստակէս վարդապետինները:

1836 մայիս 11ին Բաբերդ ժամանեց Յովհաննէս վարդապետ, ու հինգ տարի պաշտօնավարեց: Իր առաջին գործը եղաւ թաղային վարժարանաց միացման խնդիրը եւ առաջարկեց որ բոլոր կալուածները Մայր եկեղեցիի անուան արձանագրուին. որպէս զի ապագային մէջտեղ չելլեն «իմ ու քուկ»ի խնդիրներ: Ճիկրաչէն թաղի առաջաւորները միայն մերժեցին եւ գործը ձգձգուեցաւ մինչեւ այսօր՝ արդարացնելով ատելութիւն մը որ յետոյ անձնական թշնամութեան փոխուեցաւ (*): Յովհ. Վ. Բաստէկցի գիւղին ստորադասեց Ճիկրաչէնը, Բաստէկցիին՝ որ երկու տուն է եւ 25 դրուշ կը վճարէ առաջնորդարանին, իսկ այդ թաղը՝ որ 75 տուն է, ո՛չ ինչ: Յովհաննէս վարդապետ իբրեւ հմուտ Ս. Գրոց եւ ջերմ պաշտպան եկեղեցիին սկզբանց, մեր նկարագրած կղերին երես չտուաւ. ամուսնութեանց առթիւ օրէնք դարձած եւ յանուն դիւանի ծախուց առնուած դրամական տուգանքը իբր կաշառ ընդունեց, հասի չհասի կանոնական հարցերը եւ ժողովներով որոշուած ծախքի խնդիրները ճշդիւ եւ խստիւ գործադրեց. ոչ մէկ ազդեցիկ անձնաւորութիւն համարձակեցաւ օրէնքով արգիլուած խնամութիւն մը կնքել կամ կնքել տալ, կամ այս ինչ պակի հրամանին ծախքը դեղջով վճարելու միջնորդել, որոնք սովորական էին առաջ եւ որոնք Առաջնորդին հեղինակութեան, եկեղեցիի հաստատեալ կանոններու ջնջման կը սպառնային (**): Յովհաննէս Վրդ. հոգ տարաւ Մեսրոպեան վարժարանին, եւ մասնաւորապէս ջերմ նախանձ ունէր կրօնի դասերուն, ուսուցանելով ուսուցիչն ալ մեծ օգուտ քաղեց վարդապետէն. թէեւ անձնական նախկին բարկամութիւնը վերցած էր իրենց մէջ: Վերջապէս կրթական գործին մշակներ հասցնելու համար ուսուցչաց մէջ փոփոխութիւն մտցուց, առաջնոյն մեղքը վերջնոյն քսել տալով, բայց Տ. Յովհաննէս վարդապետ գեղերուն համար բան մը իսկ չըրաւ: Այս եկեղեցականը դիւրաբորոք եւ դիւրամտաբ էր. այս հոգեկան հիւանդութիւններէն իր շուրջը գտնուողներէն ոմանք օգտուեցան եւ ոմանք վընասուեցան: Ցաւ է մեղ ըսել թէ՝ թաղային կալուածական հակառակութիւնը զինքը պաշարած ատեն, վարդապետը հարկի անհարկի պաշտօնանկութիւններ կատարելով յանձին իր համակիրներուն անգամ, հարկաւոր անձնապաշտպանութեան դիմել տուաւ թաղականին, հոգաբարձուին, եւ այլ ժողովուրդէն քանի մը անձանց, որոնք իրենց նախագահին փոփոխութեան մէջ գտան պատուոյ փոխարինութիւնը: Նշանակ ըսելով՝ Յովհաննէս Վրդ. Արիստակէս վարդապետին ժառանգութիւն թողուց հակառակորդութիւնը մը, թէեւ այս վերջինը ամենուն հետ մէկ մէկ տեսակ վարուելի գիտէ:

Եկեղեցիներ եւ դպրոցներ. — Բաբերդի մէջ կան 5 եկեղեցիներ, իրարմէ 1–15 վայրկեան հեռի: Մայր Տաճարը՝ Ս. Աստուածածին՝ նորոգուած է 1848ին, Ճիկրաչէնի Ս. Աստուածածինը՝ 1852ին, Ս. Հրեշտակապետ՝ որ այժմ աղջկանց վարժարանի կը գործածուի 1869ին, Կալերի Ս. Նշանը՝ 1887ին, իսկ Ս. Օհան՝ հնութեան մէջ պատկառելի՝ 230 տարի առաջ նորոգութիւն կրած է, ըստ յիշատակարանաց, որոնց ըսածին համեմատ՝ այժմեան կալուածները մեր պապերուն եւ մայրուն կողմէն նուիրուած են: Այժմէն «իմ ու քուկ»ի խնդիր անծանօթ չէր նաեւ 50 տարի առաջ. արդէն անոնց չարունակութիւնն է ներկան: Մայր եկեղեցին կալուածներ, ունէր զոր վաճառած են Ճիկրաչէնի եկեղեցիին, արժէքը առաջնոյն քար պատերուն գործածուելու համար, ու հիմա զրկուած է ան ո՛եւ է կալուածական հասոյթէ: Ս. Հրեշտակապետի նորոգութեան ժամանակ մելիքվիլլի մանուկ Տէր Սերոբեան հազար ոսկի կը մխէ, ազգին դրամով տաճար կառուցանելի համար վատակելով. առածի կարգ անցած է թէ «ժամ չինողը շատ չապրիր»: Ճիշդ այդպէս եղաւ Մանուկին. 5 տարի մը վերջը ինքը ըլլալու է, ինքը մեռաւ, եւ իր չդայրդիքը հազարաւոր ոսկիներ մխելով կործանեցին այդ համաւաւոր մարդուն տունը, որուն երեսէն շատ մը չրջուն փերեզակներ չտեր կը հանէին, եւ որ լաւ կընէր՝ եթէ փոխանակ եկեղեցի մը նորոգելու, բարեկիրթ եւ բարեհաճ զաւակներ հասցնէր, որով իր հարստութենէն անտարակոյս պիտի օգտուէր եկեղեցին ալ, դպրոցն ալ: Մանուկի հազար ոսկի վատնած ժամանակն էր որ կրթական գործը իր զարթնումին մէջն էր: Ու ճիշդ այդ ատեն Ճիկրաչէն թաղեցին 400 ոսկի կը վատնէ՝ եկեղեցիին դրամը, իրենց տուներէն դէպի չուկան երկարող ճամբան չինելու համար, չեմ կրնար թէեւ հաստատելու այդ ճամբան 400 ոսկիին հետ, բայց հաշուն այնպէս ցուցուած է, որոնց դէմ սակայն ի զուր կը մաքառի ժամանակին առաջնորդ վարդապետը 1870ին: Եղածն եղած է, միայն թէ խորագէտ առաջնորդը այդ դրամը մխողներու թոյլ կողմերը ուսումնասիրելով՝ վերջապէս կը յաջողի իր օրով միացնել եկեղեցիները, շաբաթական կարգով բացուելու պայմանաւ: Ս. Քրիստափորի վանքէն տասերեք հազար դրուշ առնելով՝ միացեալ կալուածներու հասոյթին մէջ մասին կը միացնէ, եւ կը կառուցանէ արդի Մեսրոպեան վարժարանը, Մայր Եկեղեցիին չրջափակին մէջ, կից առաջնորդարանին: Միացեալ կալուածներու հասոյթն էր տարեկան 120–130, իսկ բանկալիքը՝ 50 ոսկի, ուրկէ առուրքի եւ նորոգութեանց մասը գեղջով՝ կը գործածուէր կրթական գործին՝ մինչեւ քսան տարի: Այլ չօրպաճիական եսը, 1883ին արթնալով՝ պատճառ տուաւ Ճիկրաչէն թաղեցիին որ բաժնուի. այդ ազգայինները ժամանակին թաղական խորհրդէն արտաքսութիւն խնդրեցին՝ ծաղկոց մը բանալու իրենց թաղին մէջ, այլ երբ ընդդիմութեան հանդիպեցան, կրթական միութեան կապերը խզելով՝ առանձինն վարժարան կառուցին՝ որ կոչուեցաւ Հրամեան. չըսի՞նք թէ՝ «իմ ու քուկի» խնդիրը 50 տարիէ վեր ժառանգական է մեզի. Այն ժամանակի գաւառական ժողովն ալ արտօնած էր ծաղկոցի մը բացումը, ու հիմայ նոյնը կը պահանջուի Ճիկրաչէնէն, բայց անոնք կը մերժեն:

Բացի Քաստէլցիէն, ամէն գեղ ունի եկեղեցի եւ քահանայ. կալուածներն են տեղ տեղ արտեր՝ զոր նուիրած են բարեպաշտ ազգայիններ, որոնք անմառանդ եղած են, իսկ ամէն եկեղեցի ունի արմտիքի եւ դրամի հասոյթ, արտերը օրինական փոխանցումներու ենթարկուած չըլլալով՝ իսկ հասոյթները հաստատուն մուրհակներով ապահովուած չըլլալով՝ ամէն տեղ անկանոնութիւններ եւ գայթակղութիւններ պակաս չեն, եւ որովհետեւ օրէնք եղած է դժբաղդաբար հասոյթները՝ «կանթեղին լուսդիքը» դպրոցներուն գործածել, գեղերու մէջ հասոյթները գրեթէ փնացումովը կորսուած է նաեւ կրթական գործն ալ: Մէկ օրինակ միայն. Բարաբլակ գիւղը որ 130 տուն է, եւ եկեղեցին հազար սօռառ (10 քիլէ) այսինքն 10000 քիլէ ցորեն հասոյթ ունէր, այժմ լոկ թղթի վրայ թիւերով կ'երեւայն, եւ վարժատունը հովիւի մը բընակութեան յատկացուած է: Վերջերս Լուսահոգ եւ Քանթայ միայն տարրական դասընթացք մը կազմեցին Պարարքաքրանի նպաստով, իսկ Վարդանն իր ծախքով, միւսերը խոնաւ սենեակներու մէջ Սաղմոս եւ Նարեկ չարչարել կուտան 50—80 մանչերու, որոնց վարժապետ ըսուածը զուրկ է ըմբռնելէ նոյն իսկ տիրացուին եկեղեցական կոչումը: Մխիթարեան է միայն որ երբ քաղքին մէջ տղան բռնի կը բերուի եկեղեցին փոխ, քարոզ կարդալու, գեղացի մանուկներ ձմեռը դէպ սիրահարն է զոր սիրած եմ: Անոր հետ կապուած՝ կ'ուզէի իմ սիրահարս պահել զայն:

—Այլասերելո՞վ զայն:

Էթիէննդ պատասխանեց լրբօրէն.

—Իմ մակարդակիս հաւասարեցնելու համար զայն, որպէս զի ինչ խոյս չալալով ուրիշ կսոչ մը հետ կապուի. այս պատճառաւ քաշալերեցի իր մոլութիւնները... Այրերը ձեռքէ չփախցնելու համար, մոլութիւններէ դատ ուրիշ միջոց չկայ... կը կարծէի որ Քրիստիան աղէկ թրծուած է իր սովորութեանց մէջ, երբ դիպուածը, որ այնքան անմտօրէն կը խանգարէ ամէն հաւիւ, իմ ազդեցութենէս զերծ կացոյց զայն ու ձերինին յանձնեց քանի մը շաբաթուան համար: Իսկոյն ըմբռնեցի թէ բոլոր ծրագիրներս տակնուվայր պիտի ըլլային:

(Շարունակելի)

(*) Այս հակառակութիւնը կը շարունակէ տակաւին, Արիստակէս Վրդ. աւելի բանաւոր միջոցներու դիմեց՝ վերցնելու զայն, բայց անհամբոյր Սիմոնեաններ ծայրայեղութեան տարին ելլասակարութիւնը, ուստի նոր տեղապահը պարտաւորեցաւ գործէ ձեռնթափ ընել դիրենք, եւ ըստ այնմ գրած է Պատրիարքարան:

(**) Ներկայ Տեղապահն ալ եկեղեցիներով կ'ուզէ վարել դպրոցը, անշուշտ, բան մը գիտէ... Ինչ որ ալ ընէ, չունի Յովհաննէս Վրդ.ի նախանձախնդրութիւնը հանդէպ կրթականին:

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ (105)

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ԱԼՔՈԼԱՎԱՃԱՌԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԱ.

—Օ՜հ, օ՜հ: Կ'երեւակայէ՛ք թէ մեղրամի պէս ուղղուած ձեւը կարելի է տալ մարդուն: Մեծ յուսախաբութիւն կը պատճառէք ձեզի: Այդ տեսակ գործերու մէջ գտնուած եմ, հետեւաբար կրնամ ձեռնհասօրէն խօսիլ: Է՛հ, ուրեմն, գիտցէք որ դիւրին բան է մարդ մը կորստեան մատնել, փճացնել ու անբռնացնել զայն, ինչպէս Քրիսթիան: Բայց անոր՝ հակադարձը, կրո՞ղ, բնաւ փորձած չեմ, եւ չեմ կարծեր որ յաղողութեամբ գլուխ ելլէ: Ծոյլ, անգործ, գինով, ցոփ կենցաղասէր մը փոխե՛լ լուրջ, բարոյասէր, ուղղամիտ մարդու մը: Միայն հայր Աստուածը կը ճանչնամ, որ այդպիսի գործ մը կարենայ ընել: Նոյն իսկ սուրբերը, իրենց աւետարաններով անզօր պիտի ըլլան: Գայլով լինի, ձեռք կը քաշեմ: Զեռնհասութենէ զուրկ եմ այդ մասին: Իմ մասնագիտութիւնս չէ ատիկա: Խելքս կը հասնի մարդիկ անբռնացնելու եւ կործանելու գործին:

Ժընըվիէվի աչքերը սոսկումով լեցուեցան:

—Օ՜հ, մի՞թէ նախատեցի՛ ձեզ: Ուղեցի զօրաւոր միտք մը ցոյց տալ եւ ձեզի հետ պայքարիլ հաւասար ուժով: Կը սխալէի: Դուք միայն իրաւունք ունիք բարձրաձայն խօսելու: Ձեր քմահաճոյքին ենթարկուած եմ: Ամենքս ալ այդպէս ենք: Մոռցէք իմ յարձակողական խօսքերս: Ներեցէք ինծի եւ վեհանձն եղէք:

—Եթէ կամք ալ ունենայի այդ մասին, միջոցները պիտի պակսէին: Ինծի պէս կիները չարիք միայն պատճառելու կարողութիւն ունին: Բարիք գործելու անկարող են: Ամէն բան որուն ձեռք կը դպցնեն անոնք, կը թարշամի ու կ'սպառկանի: Անոնք քայքայիչներ են, որոնք կը կաղմալուծեն ընտանիքը եւ ընկերութիւնը: Ինչ մը առաջ կ'ըսէիք թէ կործանման կ'առաջնորդեմ Քրիսթիանը. այդ մասին ապահով եմ: Բայց զայն փրկելու գործն ալ ձեզի կը վերաբերի: Քրիսթիան քիթը բերանը պիտի ծռմռէ, եթէ իմաստութիւն ու առաքինութիւն քարոզեմ անոր: Մնաց որ ինչ պատրուակով պիտի ընեմ այդ բանը: Սա պատճառու որ երեմիական ողբեր ու հառաչներ արձակելով ինչ կը խնդրէք այդ բանը: Կատակերգուհին է ասիկա: Երբ վատնգը անցնի, դարձեալ առջի դիրքը պիտի բռնէ: Նէգ հանդէպ էթիէննդի, խնդալով անոր վրայ եւ իբր ադտտ ադիճ մը համարելով զայն, ինչպէս անցեալին մէջ: Լաւ կը ճանչնամ ձեզ ու ձեր նմանները. անկարելի են այն էակներուն նկատմամբ, որոնք, լաւ ճամբու մը հետեւելու միջոցէն զուրկ, սարսռած են դժնդակօրէն պայքարիլ կեանքի դժուարութեանց դէմ: Պարկեշտ մարդոցմէ աւելի ապերախտ, անգութ չկայ: Դուք ալ անոնցմէ էք: Է՛հ, ուրեմն ձեր պարկեշտութեամբը լուծեցէք խնդիրը:

—Ի՛նչ, տիկին, առանց դիս յուսադրելու թող կու տաք որ մեկնիմ հոսկէ:

—Եթէ յոյս տամ ձեզի՝ խաբած պիտի ըլլամ: Ինչ կախում չունի ձեր ամուսնը ուղղութեան բերելու գործը... կ'ուզէ՞ք որ իմ բովանդակ մտածումս յայտնեմ. եթէ կատարեմ ձեր առաջարկած դերը, Քրիսթիան ունեցած քիչ մը խելքն ալ վրայ պիտի տայ. մարդու մը քմահաճոյքին դէմ դնել, զայն գոհացնել մերժելով, յիմարանոցի ճամբան ցոյց տալ կը նշանակէ:

—Ա՜հ, տիկին, գոյեց ժընըվիէվ, յուսահատական շեշտով. այդ ահռելի մոլութիւնները՝ որոնք պատճառ պիտի ըլլան անոր կորստեան, դուք վարժեցուցած էք:

—Արդէն իսկ ունէր այդ մոլութիւնները, երբ ճանչցայ զայն, բաւ էթիէնդ հեգնական շեշտով մը. այդ մոլութիւնները սորվեցնելու արժանիքը չունեցայ. իրաւ է թէ անոնք չգեղ փթթում մը ունեցան իմ օրովս: Բայց անիկա յաղող սկզբնաւորութիւն մը ըրած էր: Քլամիրոն լաւ բրոֆէսէօր մըն էր... Ես կատարելագործեցի միայն: Ամէն մարդ իր գործն ու փառքը ունի:

—Բայց ի՞նչ չահ ունիք այդ բանը ընելու, հարցուց ժընըվիէվ ապշութեամբ:

—Իմ շահս: Ա՜հ, կ'ուզէք գիտնալ էթիէննէթ Տէարիէլի մտածման խորը: Պիտի գոհացնեմ ձեզ: Իմ ունեցած պրոֆեսորներս մէջ Քրիսթիան

վեց ամիս ներկայ կը դանուին հոգեւոր պաշտամանց, այլ Զատիկը ողան կը զատէ դպրոցէն դաշտ։

Մեսրոպեան վարժարանը կը կազմէ մէկ նախապատրաստական եւ վեց դասարան՝ մանչերու կողմը, իսկ աղջկանց կողմը՝ մէկ ընտել. (խառն), մէկ նախպատ. եւ չորս դասարան. թիւ սաներուն 144, սանուհիներու 19։ Ուսուցիչներ՝ 10, ուսուցչուհիներ՝ 3։ Տարեկան ծախք՝ 160 ոսկի, 40ը կալուածներու, 35ը բանկէն, 20ը թոշակաւորներու հասոյթէն, բացը՝ Նպաստից Ցանձնաժողովէն։ Արամեան վարժարանը մանչերու եւ աղջիկներու երկու յարկաբաժին ունի թէեւ, այլ տեղին անձկութեան եւ դրամի նուազութեան պատճառով՝ խառն կ'աւանդուին դասերը՝ ուսուցչաց թուոյն համաձայնեցնելով ծրագիրը։ Թիւ սաներուն 89, սանուհիներու 55։ Ուսուցիչներ՝ 3, ուսուցչուհի՝ 1։ Դասարաններու կազմաւորութիւն՝ նոյն։ Երեւակայեցէք, երեք սենեակներու մէջ՝ 14 կարգ, 4 ուսուցիչ, խառն դասաւանդութիւն։ Վարժարանին ծախքն է 90 ոսկի, կալուածոց հասոյթ։ Զենք հասկցած թէ ի՛նչ քրէական մեղք կայ Գ. Դ. Ե. (Զ. չուտին) կարգերը փոխադրելուն մէջ Մեսրոպեան վարժարան, ուր յարկերը տրամադրելի են, եւ միջին ու բարձրագոյն դասընթացքի կարգերը՝ 17, 10, 9, 6 սաներով կազմուած են. տարապայման չիմարութիւն չեն հաստատիր մեզ այցելող հիւրերը՝ երբ տեսնեն թէ 10 տղու մէկ ուսուցիչ ասդին, 10 տղու մէկ ուսուցիչ անդին կը դասախօսեն միեւնոյն ծրագրի վրայ, իւրաքանչիւրը երեքականէն 6 ոսկի ամսաթոշակով, մինչդեռ 3 ոսկին ալ այդ գործը կը տեսներ մէկ ուսուցիչով. բաժանման այս կործանարար դիրքը պաշտպանեցին ու քաջալերեցին շրջականերէն վարձուած վարժապետներ տեղական ուսուցիչ մը որ անունն գումար մը կը ստանայ, ստորադասուած է մէկու մը, որուն տեղը կրնար բռնել. ան տեղն է ըսել՝ Բաբերդի մէջ բարին կը մեծնայ, եւ ո՛չ մարդը։ Զմոռնանք աւելցնել թէ տեղական ուսուցիչներուն մէջն ալ համերաշխութիւն չի տիրեր. ասոնք ալ յաւակնոտ բաներ են. քերականութիւն մը ուսուցանելը մեծ բան մը կը կարծեն եւ արդարեւ ասոնց գլուխը տեսուչ մը պէտք է, բայց ոչ թէ Երզնկացի մը որ ծանր չի կրնար կրնել, Բդեշի մը, որ իր կոչկէն վեր կ'ելլէ ու Սանասարեանցի մը որ իր քննչական գործակալը կը պատրաստէ, այլ Պոլսեցի մը։

Բաբերդ Մ. ՍԱՆՈՍՍԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Պ. Լուպէի ուղեւորութիւնը.— Պ. Տելֆասէի տպաւորութիւնները.— Իրաւական մնայուն դաշնադրութիւնները.— Ցանձնաժողովին Ճամակը։

Լոնտոն, 13 յուլիս.— Տելլի Թելեկրաֆ կը հրատարակէ Տէքէռ տը Թուլուզի խրմբագիրներէն Պ. Մորիս Սարրոյի երկար մէկ զեկոյցը որ կը հաղորդէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի տպաւորութիւնները ղորս Լոնտոն կատարած ուղեւորութեան մասին յայտնած է քանի մը բարեկամներու ներկայութեանը։ Պ. Տէլքասէ մեծապէս գոհացած է Հանրապետութեան նախագահին եղած ընդունելութեանը վրայ։ Անգլիոյ բոլոր նախարարներն ալ սիրալիր կերպով վարուած են հիւրերուն հետ։ Պ. Տէլքասէ, յիշելով այն պարագան թէ Անգլիոյ ներկայ նախարարութեան անդամները զինքը ներկայացուցած էին ազատական կուսակցութեան պետերուն, մասնաւորաբար չեշտեց այն քաղաքավարութիւնը որով երկու կուսակցութեան պատկանողները կը վարուին իրարու հետ։ Պ. Տէլքասէ նաեւ շատ ուրախ է Պ. Զէմբըլէնի հետ ունեցած սիրալիր տեսակցութեան համար, որուն զօրաւոր կամքը սքանչացում պատճառած է իրեն։ Եթէ ըստա Պ. Տէլքասէ, Ֆրանսայի չէնը պահանջէր Անգլիոյ թշնամին ըլլալ, այս վերջինը իրմէ աւելի հաստատամիտ թշնամի չէր կրնար ունենալ. բայց հաստատապէս կը հաւատար թէ Ֆրանսայի կենսական չահերը բնաւ չեն հակառակիր Անգլիոյ կենսական չահերուն. ասոր համար իրեն սքանչացում պատճառած էին երկու երկիրներուն մէջ եղած խիստ մտերմական ցոյցերը։ Պ. Տէլքասէ նաեւ յայտարարած է.— «Իմ մասս ունեցայ Անգլիոյ կառավարութեան կատարեալ ուղղամտութեանը ապացոյցը։ Այդ ուղեւորութեան իմ վրայ ըրած խորին ու միխիթարիչ ազաւորութիւնը այն է թէ խաղաղութեան գաղին ծառայած է, եւ հետեւաբար մարդկութեան։»

—Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ իրաւական մնայուն դաշնակցութեան մը ի նպաստ կազմուած մնայուն յանձնաժողովը որուն նախագահն է ակադեմական Պ. Անաթոլ Լէրուա-Պոլիէօ, նամակ մը ուղղելով արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի, ծանուցեր է նոյն յանձնաժողովին կազմութիւնը. նաեւ նախարարին ուշադրութիւնը հրաւիրեց, ըսելով որ այդ տեսակ գաղնադրութեան մը համար շարժում մը առաջ եկած է երկու երկիրներուն մէջ. մանաւանդ առեւտրական շրջանակներու մէջ, ուր մեծ կարեւորութիւն մը կու տան Ֆրանսայի ու Անգլիոյ միջեւ լաւագոյն յարաբերութեանց պահպանման. նաեւ կազմութիւնը այն տեսակ մարմնոյ մը որ խաղաղասէր ու պատուաւոր կերպով կարգադրէ երկու երկիրներուն միջեւ ծագելիք վէճերը։ Նամակը կը յարէ թէ բազմաթիւ Ֆրանսացիներ կը գաւրեն որ այդ տեսակ մարմին մը գոյութիւն չէ ունեցած Ֆաշոտայի խնդրոյն ատեն, վասն զի պիտի կրնար առաջքը առնել այն տեսակ վիճակի մը որ քիչ մնաց պատերազմի պատճառ ըլլար։ Նամակը կը յարէ թէ Ֆրանսայի քան քաղաքներու եւ Լոնտոնի, Սիմնէյի ու Միլանի առեւտրական սենեակները եւ ֆրանսական տասներեքը ու անգլիական տասներեք քաղաքներու քաղաքապետութիւնները համամտութիւն յայտնած են իրաւարարական մնայուն դաշնադրութեան մը կնքուելուն։ Ցանձնաժողովը արտաքին գործոց նախարարին զրկած է նաեւ նոյն նպատակին իրագործմանը վերաբերեալ զանազան ծրագիրներ։ Ցանձնաժողովը կը խնդրէ որ վեհապետական այցելութիւններու փոխանակման այս յարմար առիթին մէջ բանակցութեանց ձեռնարկէ իրաւարական դաշնադրութեան կնքմանը մասին։

ՌՈՒՍԻԱ

Հանրային կրթութիւնը.—Կրթական նախարարին մեկ օրաբերականը.—Կրօնքի ու բարոյականի ուսանդումը.—Խարեղի կուսակալին մեկ հրամանագիրը։

Բեռեռսպուրկ, 13 յուլիս.— Ռուսիոյ կրթական նախարարը յուլիս 12 թուական շրջաբերական մը ուղղելով վարժարաններու խնամակալներուն՝ անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրեց սա պարագային վրայ թէ նախնական եւ մասամբ նախնական բարձրագոյն վարժարաններու մէջ կարգապահութիւնը հետզհետէ կը տկարանայ. նաեւ թէ, մանաւանդ բարձրագոյն դասարաններու մէջ, դաստիարակները եւ ուսուցիչները չեն կարող յարգել տալ կարգապահութիւնը։ Նախարարը նաեւ հրամանագիր կուտայ այդ առթիւ ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ, յարելով նաեւ թէ ուսուցիչները, անստգիւտ վարմունք մը ունենալէ զատ, պէտք է նաեւ մեծ հոգ տանին կրօնական ու բարոյական դաստիարակութեան։

—Խարքովի կառավարիչը հրամանագիր մը հրատարակեց նոյն քաղաքին մէջ՝ ծանուցանելով թէ բնակիչներուն խստիւ արգիլուած է ամէն տեսակ զէնք եւ նոյն իսկ կապարէ գլուխով գաւազաններ կրելը. նաեւ թէ զինավաճառները ասկէ վերջը միայն անոնց զէնք պիտի ծախեն որոնք ոստիկանութեան կողմէ մասնաւոր արտօնագիր մը ունին. նաեւ զինավաճառը իր տումարին մէջ պէտք է նշանակէ զէնքը գնողին անունը, հասցէն եւայլն։ Գործարաններու եւ համանման հաստատութեանց տէրերուն ալ ծանուցուեցաւ որ միշտ հսկեն իրենց գործաւորներուն պարկեշտութեանը եւ արարքներուն վրայ. նաեւ անկարգապահներու մասին տեղեկութիւն հաղորդեն ոստիկանութեան։ Տուներու դռնապանները, դիւերպահները եւայլն ալ այդ տրամադրութիւններուն պիտի ենթարկուին։ Անասատաղները մինչեւ 500 ռուպլի տուգանքի եւ մէկէն մինչեւ երեք ամսուան բանտարկութեան պիտի դատապարտուին։

ԼԷՈՆ ԺԴ. ՊԱՊԸ

Հիւանդութիւնը.—Կարտինալ Մաթիէոյի կարծիքը.—Հեռագիրներ.—Պապին ուսկրնդարութիւնները.—Ռամբոլլա կարտինալը։

Հռոմ, 13 յուլիս.—Սոյզ աղբիւրէ առնուած լուրերու նայելով, Պապին վիճակը բժշկական տեղեկագիրներուն ցոյց տրուածէն շատ աւելի դէշ է։ Գիշերը բնական անանգիստ էր եւ քոյրը գտնուողները բնաւ չկրցան քնանալ։ Գիշերը ու այս առտու Պապը սնունդ առնել չուզեց։ Բժիշկներու թախանձանքին վրայ միայն հաւանեցաւ։ Պապին մօտ գտնուողներէն մէկը կ'ըսէ թէ ներթարկումները, որոնք արուեստական կենդանութիւն մը տուին հիւանդին, ալ եւս պիտի չկրնան բանի մը ծառայել։ Լէոն ԺԳ.ի ազգականներն ալ նոյն կարծիքը ունին։ Երիկամունքները գրեթէ բնաւ չեն գործեր։ Կը վախցուի թէ Պապը պիտի չկրնայ տակալ մօտալուտ տագնապին։

—Իտալիոյ եւ ուրիշ տեղերու եկեղեցիներէն չատերը կ'առաջարկեն հրաշալի մասունքներ ղրկել Պապին։

—Պապը երեկուընէ ի վեր անուդ առնել չուզեր։ Երէկ մերժեց իրեն առաջարկուած դարմանները եւ ըսաւ.—«Նորութիւններու հետ գործ չունիմ։ Ինչուսանը՝ որ տարի է կ'ապրիմ աշխարհի վրայ. այն ատեն այդ տեսակ նորութիւններ չէին գործածուեր։» Մէկը որ Պապը տեսած է, ըսաւ թէ Լէոն ԺԳ. կանթեղի մը կը նմանի որ միշտ կը վառի, առանց կարենալ նորոգելու անոր իւղը եւ թէ կանթեղը պիտի մարի երբ իւղը հատնի։

—Նշանաւոր բժիշկ մը վերջերս ըսած էր թէ Պապին հիւանդութեան տագնապի օրերը Հրդ, 7րդ ու 12րդ օրերն են։ Լէոն ԺԳ. երէկ այդ շրջաններուն երկրորդը անցուց։ Այս առտու քիչ մը տկարացած է հիւանդութեան յարձակումէն, բայց կը տակայ ու կ'ապրի։ Բժիշկները չեն կրնար ըսել թէ 12րդ օրն ալ պիտի անցնէ թէ ոչ։ Ընդհանուր հետաքրքրութիւն մը կայ գիտնալու թէ գիտութիւնը դեռ ո՛րքան ատեն պիտի կրնայ կեանք տալ այդ տկար մարմնոյն։ Բժիշկները լուռ կը մնան այդ մասին։ Վատիկանի մէջ բուժումը յուսալի չի նկատուիր։

—Մաթիէօ կարտինալը որ երէկ Պապին ներկայացած էր, իր տպաւորութեանց մասին սա յայտարարութիւնը ըրաւ լրագրական թղթակցի մը.—«Այլիարտի, Շիայնիպիէր ու Բաղալի կարտինալները եւ ես, երէկ, Պապին ներկայացանք։ Իրիկուան ժամ 6ուկէն էր։ Պապը, չատ գունատ, չատ տկար էր, բայց ոչ թէ մահամօտ։ Ութ օրուան հոգեվարքը մը հոգեվարք չի համարուիր։ Մահամերձ մը ինչպէս կրնայ տակալ երեսուն վայրկեան տեւող բժշկական գործողութեան մը։ Պապը գոհունակութիւն յայտնեց մեզի ընդունելուն համար։ Ցոյս յայտնեց նաեւ թէ ամէն օր երկուքական կարտինալ պիտի ընդունի։ Մտքին պայծառութիւնը զարմանք ը պատճառէ։ Պապը Ալիարտի կարտինալին հարցուց թէ դիւանապետութեան պաշտօնը ստանձնած է։ Պատասխանեց թէ հրամանագրին ստորագրուելուն կը սպասէ։ Պապը յայտարարեց թէ պիտի ստորագրէ։ Ես ալ մտենալով համբուրեցի անոր ծիրան ու պաղ ձեռքը եւ խնդրեցի որ օրհնէ Ֆրանսան։ Լէոն ԺԳ. պատասխանեց թէ ամենայն սիրով պիտի օրհնէ եւ թէ կը մաղթէ որ յարատեւէ կրօնքին դէմ տածած թշնամութեանը մէջ։ Ցայտարարեցի թէ Ֆրանսա կրօնքին թշնամին չէ։ Ներկայացուցի Բէրրօ կարտինալին մէկ նամակը, որով մաղթանքներ կ'ընէր։ Երբ մեկնելու վրայ էի, հարցուց թէ քոյրս որ մայրապետ է, ինչպէս է. իր օրհնութիւնները տուաւ։ Ո՛րքան մեծ է Պապին յիշողութիւնը, վասն զի տարիէ մը ի վեր չէր խօսած քրոջս վրայ։ Լէոն ԺԳ. յանձնարարեց Շիայնիպիէր կարտինալին օր իր շնորհակալութիւնները յայտնէ Ժէզուիթներուն՝ որոնք այնքան հոգածութիւն ցոյց տուած են իրեն նկատմամբ։ Վերջապէս Պապը վերջին աստիճանին հասած չէ, վասն զի մահամերձի մը ո՛չ ձայնը ունի եւ ո՛չ ալ երեւոյթը։»

—Պապին թոքը կարելի է բժշկել, բայց գիտութիւնը յուսալից չէ պիրտին համար։ Այս իրիկուն Պապը յաճախ սընունդ առաւ. ուղեց մօտէն տեսնել Ս. Փանվիէի խոյրը զոր համբուրեց աղօթելով։

—Պապը տեղեկութիւն ուղեց Վատիկան հասած հեռագիրներուն վրայ։ Գոհ մնաց Նաբոլիի թագապետական Խորհուրդին այն ընթացքէն, որով համակրութիւն յայտնած էր իրեն համար։ Պապին հաղորդեցին նաեւ անգլիական Ֆրան-Մասոններու զրկած ողջոյնը։ Լէոն ԺԳ. պատասխանեց թէ բոլոր մարդիկ եղբայր են։

—Պապին եղբայրը՝ Ժոզեֆ Բէչչի կարտինալը որ 1890ին մեռաւ, երեք ամիս կեանքի եւ մահու մէջտեղը մնացեր է։ Երէկ իրիկուն Ս. Պետրոսի մէջ արարողութիւններ կատարուեցան Պապին բժշկութեանը համար։

—Հավասի թղթակիցը սա տեղեկութիւնները կու տայ շաբաթ օրը Պապին կողմէ տրուած ունկնդրութեան վրայ.— Բժիշկները ասարտած էին իրենց տեղեկագրին պատրաստութիւնը։ Տոքդ. Լաբբոնի, ըստ սովորութեան, կարտինալներուն քով գնաց եւ գոնացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդեց։ Ցետոյ Մոչէննի, Ֆէրրաթա, Բրէմոնի եւ Սէկնա կարտինալները Պապին սենեակը տարուեցան։ Մոչէննի կարտինալը ալը համբուրեց եւ մէկ կողմ քաշուեցաւ։ Ֆէրրաթա կարտինալն ալ մօտեցաւ։ Պապը զայն տեսնելով ըսաւ.— «Ահ՝, այդ Ֆրանսան, պէտք է աւելի լաւագոյն վիճակի մը վերածել զայն։» Կարտինալը պատասխանեց թէ այդ ազնիւ ազգը զղվանք զգացումներ ունենաւ եւ այս օրերս ցոյց տուած համակրութիւնէն կ'երեւայ թէ ուղղութեան եկած է։ «Ատտուած տայ» ըսաւ Պապը։ Ֆէրրաթա կարտինալը խօսքը շարունակելով յայտարարեց թէ այն համակերպութիւնը, սրբութիւնը եւ հոգի վերնութիւնը որով Պապը կը տակայ հիւանդութեան, աշխարհի մէջ սա տպաւորութիւնը կը գործէ թէ հոգեւոր մեծ զօրութեան մը արդիւնքն է։ Պապը ժրտելով ըսաւ թէ բարեբաստիկ հիւանդութիւն մը պիտի ըլլայ։ Կարտինալը յարեց թէ Հռոմի մէջ չատ աղօթած են իր բարեկենութեանը համար եւ թէ տոքդ. Լաբբոնի լաւ տեղեկութիւններ հաղորդած էր։ Պապը գոհ մնաց եւ ըսաւ թէ այս իրիկուն ինքզինքը լաւ կը զգայ։

—Շաբաթ օրը Ռամբոլլա կարտինալը թեթեւ հիւանդութիւն մը ունենաւ, ինչ որ արդիւնք էր տարապայման ալեւոտութեան։ Կարտինալը, հակառակ իր այդ վիճակին, ընդունեց Վատիկանի Ֆրանսական դեսպան Պ. Նիզարը որ Ֆրանսայի կառավարութեան մէկ զեկոյցը հաղորդեց։

ՍԵՐԲԻԱ

Ալեքսանդր թագաւորին պահանջատէրերը.—Նախարարական տագնապ.—Ալեքսանդր թագաւորին ինչէրը։

Պելկրատ, 13 յուլիս.—Սթամբա կ'ըսէ թէ հանգուցեալ Ալեքսանդր թագաւորին արքունիքին ապրանք տուող օտարազգի վաճառականները 400,000 ֆր. կը պահանջեն սերբ կառավարութենէն։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ կառավարութիւնը պատասխանատու չէ անոր պարտքերուն։

—Նախարարական մանանկի տագնապ մը սկսաւ։ Ելմտական նախարարը հրաժարեցաւ, վասն զի վերջերս կատարուած զինուորական ատիճանի բարձրացումներուն հետեւանքով ծախքերը աւելցած են ելմտացոյցին մէջ։

—Թագաւորին դիւանապետ Պ. Բեդրոնեէվիչ պաշտօնանկ եղաւ եւ անոր յաջորդեց թագաւորին ադիկաններէն Պ. Մէնատովիչ։

—Ալեքսանդր թագաւորին ունեցած բոլոր հնչուն դրամները, արժէթուղթերը եւլն. անհետացած են ապտուալի գիշերը։ Ընդհանուր գումարը 800,000 ֆր. կ'ենթադրուի։ Արժէթուղթերը եւ առնուած էին Վիէննայի պանքայէ մը, ուր իրրեւ աւանդ կը գտնուէին։ Տարակոյս չկայ թէ ոճրագործները հերացուցած են բոլոր դրամները եւ արժէթուղթերը։ Այնքան թագաւորը վիէննայի վաճառականներուն ու գրամատէրերուն 400,000 ֆր. պարտք ունի։ Սերպ կառավարութիւնը առաջարկեց հարիւրին քսան վճարել, յայտարարելով որ հանգուցեալը հարստութիւն մը չէ թողած։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Հրեաներուն ապերասպիրը.— Պ. Հէյի կարծիքը.— Հաւանական լուծումը.— Ամերիկեան նաւատորմը։

Լոնտոն, 11 յուլիս.—Նիւ-Եորքէն կը հաղորդեն Կլոպի թէ Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարար Պ. Հէյ Ուաշինկթըն դարձեր է, Ռուզվէլթի նախագահին հետ քանիցս խորհրդակցելէ յետոյ Պարտարպերի մէջ։ Կը կարծուի թէ Պ. Հէյի առաջարկած գիրքը բռնել որոշուած է Ռիչմնվի դէսպերուն առթիւ Հրեաներուն տուած աղերսագրին համար։ Ուաշինկթընի ռուսական դեսպան կոմս Բասինի Գերմանիա մեկներ է արձակուրդով եւ հաւանական չէ որ Մ. Նահանգները դառնայ։ Դեսպանը իր կառավարութեան պիտի հաղորդէ այն դժուարութիւնները՝ որոնց մատնուած է Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը, գիտնալու համար թէ ռուս կառավարութիւնը պիտի նեղանայ, եթէ իրեն յանձնուի Հրեաներուն աղերսագիրը։ Չի կարծուիր որ Ռուսիա իրաւախոհութիւն մը ընդունի. այդ պարագային՝ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը չպիտի ներկայացնէ աղերսագիրը։ Մանչիսթր Կարտիանի Նիւ-Եորքի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Ուաշինկթընի մէջ կը սպասեն որ Զարը փափաք յայտնէ աղերսագիրը չընդունելուն եւ մինչդէպը փակուելուն համար։

Լոնտոն, 13 յուլիս.—Կալլէսի իշխանը, ընկերակցութեամբ Սըր Զարլս Ռըսթի, երէկ, կէս օրէն յետոյ Լոնտոնէն մեկնեցաւ, Բորթսմաութ երթալու համար, ուր Ֆիրսկոյ ամերիկեան զրահաւորը պիտի այցելէ, որ այս պահուս Բորթսմաութի կը գտնուի։ Իշխանին այցելութեան գլխաւոր նպատակն է, Թայմզի խօսքին նայելով, Ներկայ գտնուիլ հրամէշտի սեղանի մը, որ այս առտու պիտի տրուէր ծովակալ Ռըթթընի կողմէ, Ֆիրսկոյի մէջ։ Յետոյ իշխանը Սըրիթէտ պիտի երթայ, Լորտ Զարլս Պերէսֆորտը ողջունելու համար, որուն նաւատորմը վաղը Հոլիհէտ պիտի մեկնի։

Ուաշինկթըն, 12 յուլիս.—Ռուզվէլթ նախագահը սա հեռագրով պատասխանած է Ֆտուարտ թագաւորին, Պլինկէմբ պալատան մէջ ի պատիւ ամերիկացի ծովային սպաներուն տրուած հացկերոյթին առթիւ.—«Շատ սրտագին շնորհակալութիւն կը յայտնեմ Ձեր վեհափառութեան, իր սիրալիր հեռագրին համար։ Անկեղծութեամբ ու երախտապարտութեամբ կը գնահատեմ այն ընդունելութիւնը զոր Ձեր վեհափառութիւնը եւ անգլիացի ժողովուրդը ըրին մեր ծովային սպաներուն։»

ՁԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Շանկայի մասուլը.—Հեռապեղուն մեր լրագրի մը դեմ.—Հիւպատոսական մարմնին ընթացքը։

Շանկայ, 12 յուլիս.—Շանկայի փոխարքան, կայս. հրամանագրի մը համաձայն, ձերբակալման հրամանագիր հանած է չինական Սուբաօ լրագրին խմբագրութեան դէմ, խռովարարական յօդուածներ հրատարակած ըլլալուն համար։ Զինու կառավարութիւնը կը պահանջէ որ ամբաստանեալները գաւառային իշխանութեանց յանձնուին, ինչ որ կը նշանակէ անոնց մահուան դատապարտութիւնը։ Զինու արտաքին գործոց Խորհուրդին զեկոյցը ընդունելով՝ հիւպատոսական մարմինը պահանջեր է որ տեղեկագիր մը տրուի այդ մասին։ Հիւպատոսները կ'առարկեն թէ օտար հաղորդակցութեանց մէջ դանուող ամբաստանեալները պէտք է դատուին մասնաւոր ատեաններու առջեւ։ Սա իրաւ է որ Սուբաօ խռովարարական յօդուածներ հրատարակած է, մասնաւորապէս ապատանութիւնը ի վեր հանելով։ Խառն դատարանը որոշած է լրագրին խմբագրատունը գոցել։ Այդ դատարանին առջեւ է որ պիտի դատուին ամբաստանեալները։ Երկու կողմէն ալ անգլիական փաստաբաններ վարձուած են։ Դատերը տեղի պիտի ունենան ի ներկայութեան անգլիացի հիւպատոսական օգնականներու։ Այս դաշը որոշ ազդեցութիւն պիտի գործէ չինական մամուլին վրայ։ Խառն դատարանը անշուշտ բանտարկութեան պիտի դատապարտէ ամբաստանեալները։ Հանրային կարծիքը կը հակառակի որ անոնք չինական իշխանութեան յանձնուին։ Ցետադիմական շրջանակներու մեծ ջանք կը տարուի որ Զանկ-Զի-Թունկ նանքին չդառնայ։

ՏԱՌԵՐԸ

Տարսուսեան «ալիք»ը.— Կացութիւնը Նիւ Եորքի մէջ.— Տարին զոհերը։

Բարիզ, 12 յուլիս.—Տաքութեան ալիք մը է որ, ինչպէս կ'ըսեն Անգլիացիները, քանի մը օրէ ի վեր կ'ողողէ Նիւ-Եորք քաղաքը։ Նոյն իսկ Ատլանտեանի ազգի կողմը ծաւալած է այդ վտանգաւոր ալիքը։ Լոնտոնի ու Բարիզի մէջ ալ ներմաչափը կը բարձրանայ շաբունակ։ Նիւ-Եորք քաղաքը, ամայի կը թուի, կ'ըսեն հեռագիրները։ Կրցողը քաղաքէն հեռացած է. բոլոր բացօթեայ տեղուանք, ինչպէս դարաստան, պուրտի վարեր, քարանձաւներ աղքատներուն առջեւ բաց են, թաղապետական իշխանութեանց հրամանով։ Ցիսուն հազար հոգիէ աւելի բացօթեայ կ'անցընեն գիշերը. տասնիքներու, պատշգամներու եւ բնակութեանց գաթակներու վրայ պառկողներ իսկ կան։ Թեթեւ յանցանքի համար բանտարկուածները արձակուեցան առժամեայ կերպով, խուցերուն անբաւական օգտագործման պատճառաւ։ Լրտերն էնտ Կոպ եւ Ընկ. փախստական տնօրէնը՝ Պ. Ուիթէլքը Բայթըր, որ հիմա Նիւ-Եորքի մէջ բանտարկուած է, մարեր է բանտին մէջ։ Բժիշկներու դարմանումին շնորհիւ սթափեր է։ Հիւանդանոցները արեւազարկէ բռնուածներով լեցուած են։ Շարժուն հիւանդանոցներու մէջ սառուցեալ ջուրի լոգանքներ տրամադրութեան տակ դրուած են ամէն անոնց որոնք արեւազարկէ բռնուած են։ Լոգարիր մը օգնութեան վնց կայաններ բացած է աղքատ թաղերու մէջ։

ԴԱՅԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Պառոնին հոգեբանութիւնը.—Այլասերածներ.—Հարցմանութիւն։

Բարիզ, 13 յուլիս.—Պառոն Ատէլսուարտի ու կոմս Ուարրէնի գայթակղական գործը կը շարունակէ հետաքրքրել հանրային կարծիքը։ Բարիզեան լրագիր մը զարմանք յայտնելով որ բարձր դասակարգի վերաբերեալ երկու կրթուած անձեր անձնատուր ըլլան ամօթալի մոլութեան մը, այլասերածներ կը նկատէ դանոնք։ Ամէնէն աւելի Պառոնին հոգեբանական պարագան չահեկան է։ Մաք ա՛Ատէլսուարտ, որուն ընտանիքը շուքտական ծագում ունի, փոքր հասակէն հակում կը զգար դիւանագիտական ասպարէզին նկատմամբ։ Բայց իր զգայականութիւնը, որ իրեն ցաւ պատճառելու աստիճան բուռն էր, թոյլ չէր տար ո՛ւ եւ է գործի հետեւելու։ Արտաքին իրերէ չափազանց ազդուելուն հետեւանօք, սկսաւ իր մտածումները արտայայտել թուղթին վրայ։ Տասներեք տարեկանին՝ գիրք մը կը հրատարակեր, անոր մէջ պարզելով իր կեանքի հայեացքը։ Ոտանաւոր եւ արձակ ուրիշ հատորներ ալ հրատարակեց, որոնցմէ վերջինին մէջ կիներէ տարբերացած եւ ուրիշ հեշտանքներու հետամուտ ըլլալը կը յայտնէր։

—Հարցաքննիչ դատաւորը երեք տղայ դէմ առ դէմ բերաւ Պառոնին հետ։ Տղաք ճանչցան Պառոնը։ Այս վերջինը երբ մայրը ընդունեց բանտին մէջ, նուաղեցաւ։ Բայց իսկոյն, սթափեցաւ բժշկական դարմաններու շնորհիւ։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ Այի պէյի, որդի պետական Խորհուրդին անդամ Շէրիֆի Հիւսէյին պէյի։

—Դեր-ը-զնդապետութեան աստիճան տրուեցաւ բժշկական վարժարանին առաջին գեղագործ հազարապետ Բէֆիգ պէյի։

—Ականակուռ Մէհմիտ պատանչան տրուեցաւ արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Նաում փաշայի։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Շուէտ-Նորվէկիոյ կառավարութիւնը Վաղս պատանչանի երրորդ կարգը տուաւ Այտրնի նահանգին կրթական վարչութեան գերմաներէն գիրքերու եւ տետրակներու պատուակալ քննիչ փաստաբան Զէքէրիա-ցիոզլը Նիքոլայի լգի ի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը։

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարարութեան խորհրդական Նաում փաշա Կայս. Պալատ գնաց եւ իրեն շնորհուած ականակուռ Մէհմիտի պատուանշանին համար երախտագիտութիւն մատուցանելով արժանացաւ Կայս. մեծարանաց։

ԾՈՎԱՊԵՏ ՆԱԽԱՐԱՐԸ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, երէկ՝ Կայս. Պալատան երկրորդ քարտուղար ու սենեկապետ Իզզէթի փաշա եւ առէի օրն ալ առաջին ըստրքատար Բեհամիի պէյ ու Կայս. մասնաւոր բժիշկ Սալիտ փաշա ծովային նախարար Հասան փաշայի ապարանքը երթալով որպիսութիւնը հարցուցին։

ԵՒԴԻՊՏՈՍԻ Ծտիվ Ապպաս Հիլմի փաշա կիրակի իրիկուն Տիվոլի-լէ-Պէն (Ֆրանսա) ժամաներ է։ Ն. Բարձրութեան հետեւորդներէն Մարթինօ փաշա առաջուընէ նոյն ջերմուկները երթալով մասնաւոր յարկեր պատրաստել տուած էր։

ՍԼԻՄԱՆԻկի պաշտօնաթերթը հետեւեալը կը գրէ.— «Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին աւազակները հալածելու ու նուաճելու համար ձեռք առնուած խիստ ու ազդու միջոցներով, աւազակներէ մէկ քանին ողջ կամ մեռած կը ձերբակալուին եւ ոմանք ալ հանձնելով որ պիտի չկրնան դիմադրել կառավարութեան անդրդուելի զօրութեանը, ղղջում յայտնելով անձնատուր կ'ելլան կայս. կառավարութեան։ Նշանաւոր չարագործ Բարտան Ալէքսի որ ութսուն տարիէ ի վեր ասպատակութիւն կ'ընէր, անցեալ ուրբաթ իրիկուն Բեդրիի Համիչէ լերան վրայ սպանուելով ձերբակալուեցաւ իր մէկ ընկերոջը հետ. իսկ միւս ընկերը ողջ ձեռք անցուեցաւ։ Բարտան Թանաչ անուն աւազակն ալ որ բաւական ատենէ ի վեր կ'ասպատակէր, չկրնալով դիմանալ կառավարութեան հալածումներուն, ստիպուեցաւ զէնքնկէց ելլալ։ Անոր ընկերներէն Միրէ ու Վանէ անուն չարագործներն ալ ողջ ձերբակալուեցան, իսկ անոնց մէկ ուրիշ ընկերը, որուն անունը յայտնի չէ, սպանուած ձեռք անցուեցաւ։»

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Իգսամ հետեւեալը կ'արտատպէ Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէէն.— «Պուլկարիոյ իշխանապետութիւնը վերջերս ձեռք առած կարգ մը միջոցներով հաստատեց թէ բնաւ պիտի չչեղի իր ընթացքէն որուն սկզբունքն է՝ իր գերիշխան Պետութեան միչտ հպատակիլ։ Պուլկարիոյ ժողովուրդը մեծապէս ուրախ է իշխանապետութեան կողմէ ձեռք առնուած խոհական միջոցներուն համար։ Նաեւ կը յայտարարէ թէ երախտապարտ է այդ վիճակին պատճառ եղողներուն։ Հիմա Սոֆիայի մէջ ուրախութեամբ ու վստահութեամբ կը ղգացուի թէ խաղաղութեան ու անդորրութեան շրջան մը սկսած է։

—Առջի կիրակին, Սոֆիայի ոստիկանութիւնը նոր խուզարկութիւններ կատարեց պուլկար խռովարարներու տուները եւ զէնքեր ու գրութիւններ գրաւեց։

—Նովի Վիհի լրագիրը կը հերքէ պուլկար քանի մը թերթերու հրատարակած նպատակաւոր լուրերը։ Սոֆիայի կայս. գոմիսէրը միչտ լաւագոյն յարաբերութիւններ ունի Սոֆիայի դեսպանին հետ։

—Սոֆիայի մէջ նոր լրագիր մը հրատարակուիլ սկսաւ Սվոպոտնա-Թրիպունա անունով, Պ. Պէրան Բոնեի տնօրէնութեամբ։

—Բիլոմէնտիլի կողմերէն Սոֆիա տարուած տասներկու ապատակներ Պուլկարիոյ զանազան կողմերը աքսորուեր են՝ զատ զատ, միչտ հսկողութեան տակ գտնուելու պայմանով։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՄԻԱՑՈՒՄԸ.— Մոնիդիօ հետեւեալը կ'արտատպէ Թանին.—«Նկատելով որ օսմ. կառավարութիւնը հաւանած է երկարել հանրային պարտքի միացման ծրագիրը ընդունելու մասին սահմանուած պայմանաժամը, եւ նկատելով որ բազմաթիւ արժէքերը պիտի չկրնան ներկայ դրութիւն ամսոյս 13ին գումարման, ազգային Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ օսմ. արժէթուղթ ունեցողներու ընդհանուր ժողովը յուլիս 23ի հինգշաբթի օրուան յետաձգուած է, կէսօրէն երեքուկէս ժամ նստը. Քոնթինանթալ օթէլին մէջ։ Ամսոյս 13ին տրուած հրաւիրագիրները յուլիս 23ին համար ալ ընդունելի պիտի ըլլան։ Անչուշտ օսմ. արժեթուղթ ունեցողները պիտի հաւանին միացման ծրագրին զոր ընդունած է Վ

նոյ պէտք եղած տեղը՝ վար առնել հիմա հոն գտնուած հին չէնքը եւ թաղապատութեան Ա. չրջանակին սայլերուն յատուկ տեղը։

ՍԱԿԱՐԱՆԸ. — Քոնսթանթինուբոլիս խօսելով անցեալները Ղալաթիոյ Սակարանին մէջ երեւան հանուած անհիմն լուրերու եւ անոր հետեւանքով կատարուած չահադիրութեանց վրայ, կ'առաջարկէ Սակարանի կանոնագրին վրայ յաւելումներ ընել, որպէս զի այդ կարգի արարքներ ալ եւս չկրկնուին։

ՊՈՆԿՈՎՍԿԻ ՓԱՇԱ, առողջապահական ընդհանուր քննիչը, Համայէն Հալէպ երթալով կուսակալին հետ խորհրդակցութիւն կատարեր է՝ Համայի մէջ երեւան եկած հիւանդութեան դէմ ձեռք առնուելիք առողջապահական միջոցներու մասին։ Տրուած որոշումներուն գործադրութիւնը իսկոյն սկսեր է։

ԲՈՒՄԷԼԻԻ նահանգաց ընդհանուր քննիչ Հիլմի փաշա, անցեալ չաթաթ օրը, Սկիպէն Բէօբրիլի ժամաներ է։

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆՆԵՐԸ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ կառավարական պաշտօնարաններու պէտքերուն մատակարարութիւնը, մանրաղնին քննութենէ մը ու անհրաժեշտ ըլլալը հաստատուելէ ետքը միայն նուազագոյնի դրուին եւ այդ պարագան ալ օրէնքին սրբամաքրութեանցը համաձայն գործադրուի։

ՌՈՏՈՍՕԹՈՅԻ հրդեհին առեն կառավարական պաշտօնարանին մէջ տուրքերու արձանագրութիւններն ալ այրած էին. ատոնք վերակազմելու համար նորէն կալուածահամարի պիտի ձեռնարկուի։ Ծախքն ալ կալուածահամարը աւարտելէն ետքը տուրքերուն հետ պիտի գանձուի մէկ անդամուան համար, սակայն առայժմ տեղւոյն կառավարական մնուցէն պիտի վճարուի, յետոյ հաշուակցելու պայմանով։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշեց ծովեզերքերէ, գետերէ ու լիճերէ օրացուած թռչուններէն ալ տուրք մը առնել, ինչպէս կը գանձուի ծովի ձուկերէն։

ԹԷՆԻԷԻ. — Պաղտատի, Պասրայի, Հիմսի ու Եէմէնի նահանգները ներածուելիք թէնպէքիներու իւրաքանչիւր քիլոյէն երկու ղրուշ տուրք պիտի գանձուի եւ ոչ աւելի։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ չորեքշաբթի օրը Բոռ-Սայիտի մէջ ժանտախտ մէկ դէպք պատահեր է։ Թանթայի մէջ ալ ժանտախտ մեռած մարդու մը դիակը գտնուեր է։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ չենութեանց նախարարութիւնը Ամանայի կուսակալութեան գրած էր՝ տեղական քննութիւն մը կատարելով արդիւնքը հաղորդել այն ծրագրին վրայ, որով մենաներ կը խնդրուի Սէյհան ու Ճիհան գետերուն չրջակայ ճահիճները մաքրելու, տեղւոյն արտերը ոռոգելու, գետերգիրքերը գործարաններ հաստատելու համար եւլն։ Կուսակալութիւնը հարկ եղած քննութիւնը կատարելով, տեղեկագրեց թէ այդ ծրագիրը օգտակար պիտի ըլլայ, վասն զի նահանգին արտերը ընդհանուր կերպով մեծ պէտք ունին ոռոգուելու։ Պայմանագրութեան տրամադրութիւններն ալ տեղական պայմաններուն ու պէտքերուն կատարելապէս համապատասխան գտած է։ Միայն ոռոգմանց գիներուն համար դիտողութիւն եղած է։ Մէկ արտավար արտի 91,000 քիլօ ջուր պիտի սպառի եւ հետեւաբար արտին տերը, իւրաքանչիւր արտավարի համար 17 ղրուշ 25 սանթիմ պիտի վճարէ։ Այդ գումարը թէեւ չափազանց չերեւար, սակայն հոն 1500 արտավարնոց բազմաթիւ արտեր կան, որով երկրագործ մը հազար արտավարնոց արտի մը համար բաւական դրամ պիտի վճարէ։ Կուսակալութիւնը կ'առաջարկէ որ նոյն ծրագրին մէջ իւրաքանչիւր խորանարդ մէթրի համար նշանակուած 7½ փարայի փոխարէնքը կէս առ կէս զեղչուի։ Այդ զեղչը եթէ ըլլայ, մէկ միլիոն արտավար արտեր ոռոգում պիտի կատարեն, քանի որ պէտք ունին։

ՃԱՆԿԱՐԱՄԱՀ. — Պարտիզպաններու արհեստապետ Ալի աղա, երէկ, Էմին իսնիւի կողմը արճարան մը նստած պահուն յանկարծամահ եղաւ։

ՅԷՆԷՐԻ Թաղին մէջ, երէկ բեռնակիր մը՝ 35 տարեկան Սըվազցի Իսմայիլ լուացքի քարէ տաշտ մը տարած առեն, տաքը սահելով վար ինկաւ. այդ միջոցին քարէ տաշտը գլխուն զարնուելով մեռաւ։

ՅԸՆՏՐԻԼԻՔԻ կողմը, առջի իրիկունը, Մարիքա անուն կին մը ձիու մը տակ մնալով գլուխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Մարիքա հիւանդանոց տարուեցաւ, բայց առտուան դէմ մեռաւ։

ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ.—Իզմիրէն ու չրջականերէն առաջին անգամ ըլլալով 250 փոքր կողովներով սեւ ու սպիտակ Թարմ խաղողներ բերուելով օխան հարիւր փարայի ծախուեցան։

—Երէկ առտու Եալովայէն ու չրջականերէն 1,040 հատ սեւ բերուելով հարիւրը ութսուն ղրուշի ծախուեցան. նաեւ 1,930 ձմերուկներ՝ հարիւրը 15—65 ղրուշի։ Միւս պտուղներէն ալ թարմ կախելու ծախուեցան օխան 30—40 փարայի, դեղձ՝ 25—38 փարայի եւ տանձ՝ 40—65 փարայի։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ա.ՉԴ.—Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ չանագրդուողներուն թէ 480 էջքի վառելափայտի նուազուրդը փակուած է էջքին 23-ուկէս ղր.ի վրայ։ Անոնք որ կը փափաքին այս գնին վրայ հարիւրին 3 զեղչ մը ընել, պէտք է յառաջիկայ շաբաթ օրը, 5/18 յուլիս մինչեւ կէս օրէն ետքը ժամ 3 ներկայանան Ընդհ. Տնօրէնութեան, մասնակցելու համար վերջնական նուազուրդին։ 1—2

3/16 յուլիս 1903

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՄՈՐԹԻՍՄԱՆ

1893ի 4% թէնպէքիի բրիորիթէ փոխառութեան պարտաթուղթերու

1,000,010 օսմ. ոսկի

21ոդ վիճակահանութիւն 1/14 յուլիս 1903

226 — 250	3101 — 3125
10376 — 10400	17501 — 17525
30856 — 30880	33181 — 33205
34006 — 34030	35381 — 35405
35831 — 35855	36956 — 36980
37581 — 37605	37956 — 37980
38856 — 38880	41206 — 41230

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիւրկիոյ Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը Սսոյ աթոռին Նիւթական եւ բարոյական վիճակին վրայ ընդարձակ եւ խնամեալ տեղեկագիր մը ղրկած է Պատրիարքարան. այդ տեղեկագիրը նկատողութեան պիտի առնուի Խառն Ժողովին կողմէ։

—Բէօթանեայի առաջն. տեղապահ Տ. Մկրտիչ Վրդ. Աղաւնունի, որ այս միջոցս Էսկիշէհիր կը գտնուի, տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնը կատարելով տեղեկագիր է Պատրիարքարան եւ հաստատութիւնը խնդրեր է։

— Իզմիրի առաջն. փոխանորդ Տ. Յովհաննէս քհնյ. Մինասեան հեռագրած է Պատրիարքարան թէ առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի հիւանդութիւնը ա՛լ աւելի ծանրացած է։ Բժշկական տեղեկագիրները՝ մահը անխուսափելի կը նկատեն։

—Սելանիկի մատրան հոգաբարձութիւնը հրաժարած ըլլալով, 5 հոգիէ բաղկացեալ ուրիշ հոգաբարձութիւն մը ընտրուեր եւ տեղեկագրուելով Պատրիարքարանէ հաստատութիւնը խնդրուեր է։

—Պատրիարքարանի դիւանական յանձնախումբը երէկ Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ գումարում մը ունեցաւ եւ խորհրդակցութիւն կատարեց Պատրիարքարանի հասոյթները աւելցնելու միջոցներուն վրայ։

—Բալուի առաջն. ընտրութեան տեղեկագիրը հասած է Պատրիարքարան։ Գաւառ. Ժողովոյ 32 անդամներէն, որոնց 3ը վախճանած եւ 3ը պանդխտած են, 26ին ներկայութեան Նիստ գումարուելով միաձայնութեամբ առաջնորդ ընտրուեր է Խասրով Վ. Պեհրիկեանը։

—Այնթապի Թադէոս Պատուելի կէօղլիւրեան, որուն նուիրուած «Դիմատուեր»ը հրատարակած ենք մեր Ա. երեսին մէջ, երէկ մայրաքաղաքս հասաւ Սեբաստիայէն։

—Կայսերական Բժշկական Վարժարանի Դեղագործական ճիւղէն այս տարի ընթացաւարտ ելած են. — Տեսրք՝ Մելքոն Գ. Փիրոսեան՝ Դարթալցի, Լեւոն Մ. Սարգիսեան՝ Պոլսեցի, Օնիկ Պ. Սօմունճեան՝ Պարտիզակցի, Տիգրան Ց. Մինասեան՝ Նիկոմիդիացի, Գրիգոր Յովսէփեան՝ Էնգիւրիցի, Յովհաննէս Գ. Նահապետեան՝ Պոլսեցի, Յովհաննէս Արթինեան՝ Պոլսեցի. Դէորգ Կ. Երէցեան՝ Պոլսեցի։

—Կայս. Բժշկական Վարժարանի չորրորդ կարգի հայ ուսանողներէն Տեսրք Կարապետ Տ. Ալլահվէրտի, Լեւոն Մ. Արսլանեան, Արմենակ Տիգրանեան, Աբրահամ Յովհաննէսեան, Կարապետ Սարգիսեան, Յովհաննէս Դելըճեան, Սամուէլ Տէր-Մոսէսեան, Սերոբէ Զարգեան եւ Աբրահամ Զէյնեան, իրենց տարեան վերջին քննութիւնները յաջողութեամբ տուած ըլլալով՝ վարժարանին հիւանդանոցը ընդունուած են, ուր երկու տարի ալ փորձառական բժշկութեան հետեւելէ յետոյ՝ իրենց վկայականները պիտի ստանան։

—Մնտեսական Խորհուրդը իր առջի օրուան նիստին մէջ, որ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, ատենապետութեամբ Դէորգ էֆ. Ասլանեանի, ղբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով. — 1. Ազգ. դանդաղ հաստատութեանց պատկանեալ դրամներու, արժէքաւորներու եւ արժէքաւոր նիւթերու ապահովագրութիւնը միակերպ դրութեան մը վերածելու մասին պատրաստուած կանոնները ծրագրիչ, Մնտես. Խորհրդոյ կողմէ նկատողութեան առնուելուն առթիւ, պէտքը ղգացուած ըլլալով ուսումնասիրել Բերայի պարտուց հաստատման յանձնաժողովոյ գործառնութեանց եղանակը՝ իբրեւ կալուածական դրամական կարեւոր հաստատութեան մը, որոշուեցաւ յանձնարարել նոյն յանձնաժողովին, որպէս զի իր գործառնութեանց պայմաններու մասին Խորհուրդին կողմէ հարկ տեսնուած ինչ ինչ ծանօթութիւնները յայտագրէ։— 2. Պատրիարքարանի հաշուետումարաց եւ գրական պիտոյից վերջնական նուազուրդը կատարուեցաւ։ Նուազուրդին մասնակցեցան կարգ մը թղթավաճառներ։ Գրական պիտոյից ինչպէս նաեւ տպագրութեան գործը յանձնուեցաւ Տէր Ներսէսեան եղբայրներուն՝ որ ամէնէն նպաստաւոր պայմանը առաջարկած էին։ Իսկ հաշուետումարներու նուազուրդը կատարուելով, այդ գործն ալ յանձնուեցաւ կազմարար Կրճիկեան Մանուկ ազայի։— 3. Եէնի Գաբուի Թաղ. Խորհուրդը մատուցած էր եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշիւները, սկսեալ 1897 Մայիս 31էն մինչեւ Դեկտեմբերի վերջ 1899 տարւոյ։ Որոշուեցաւ հաշիւները յանձնել կեդր. հաշարարակալին քննութեանը եւ միւս կողմէ յանձնարարուեցաւ Թաղ. Խորհրդոյ որ փութայ մատուցանել մնացեալ 2 տարիներունը եւս։ — 4. Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ խնամակալութիւնը արտօնութիւն խնդրած էր վաճառելու եկեղեցւոյն սեպհական կալուածներէն Ղալաթիա, Հիսար Տիպի փողոցը գտնուող մէկ գեաւիը, եւ արժէքը ուրիշ հաստատութիւններ բանի մը յատկացնելու համար։ Խորհուրդը եղած առաջարկութեան մասին ո եւ է տնօրինութիւն ընելէ առաջ, պաշտօն յանձնեց անցագրատան տեսչին. անդական քննութեամբ մը ստուգել այդ գեաւին վիճակը եւ արդիւնքը յայտագրել Խորհուրդին։ Խորհուրդը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ նաեւ Դատարգիլի գերեզմանատան մատակարարութեան եւ էքսէրճեան կտակի վերաբերեալ խնդիրներով։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ՅՈՒՆԻՍ 14–26

21. Երուանդ Ղուկաս Զէօմլէքճեան, տէօքմէճի, ընդ Էլմոն Բարթամ Թաշճեանի։ 22. Սիմոն Նազարէթ Զիլինկիրեան, քօմիսիօնճի, ընդ Պէտրոս Կարապետ Գաբրիէլեանի։ 23. Մահակ Դէորդ Աւագեան, խոհարար, ընդ Ծաղիկ Խաչիկ Կարիւենանի։ 24. Պետրոս Կարապետ Ոսկերիչեան, ոսկերիչ, ընդ Հռիփսիմէ Ղազարոս Մեծատուրեանի։ 25. Արտաշէս Յարութիւն Արշարեան, դանակագործ, ընդ Սաթենիկ Յարութիւն Սաղբրեանի։ 26. Յարութիւն Գրիգորեան, գալոշճի, ընդ Էպրոնս Պետրոս Գարագաշեանի։ 27. Գրիգոր Յակոբեան, վաճառատան պաշտօնեայ, ընդ Նազելի Կարապետեանի։ 28. Գառնիկ Սիրս Մասաքլաճեան, նալպուր, ընդ Աղնիւ Մկրտիչ Պարիզպանեանի։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊՍ.ՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նպատակն է տալ միջնակարգ, հիմնական կրթութիւն մը, հետեւելով անգլիական ու ամերիկեան նոյն օրինակ հաստատութիւններու (High School) ծրագրին։ Նոյն ատեն ալ սակայն նրկատի առնելով երկրին պահանջները՝ մասնաւոր խնամք կը տարուի տոմարին ու պետական լեզուներու եւ գրականութեան, ինչպէս նաեւ ֆրանսերէնի։

Ամէնէն պզտիկ կարգերէն սկսելով՝ կարգ մը դասեր կ'աւանդուին անգլիերէն լեզուով, որպէս զի բոլոր այակերտները կարենանին ընտելանալ անգլիերէնի։

Տնօրէնը տոքթ. Զէյմպրոս կ'աւանդէ տոմարակալութեան դասը, որ մասնաւորապէս կը յարմարցնէ ընթացաւարտները գործնական կեանքի։

Առողջապահութեան դասը կ'աւանդէ վարժարանին բժիշկը, որ միանգամայն մօտէն կը հսկէ բոլոր աշակերտներուն առողջութեանը վրայ։

Գիտական ճիւղերու դասախօսութիւններն արդիւնաւորելու համար՝ վարժարանը ունի պիտանի ու անհրաժեշտ գործիքներու ընտիր հաւաքածոյ մը։

Նորակազմոյց նպատակայարմար չէնքը եւ նորատաց ընդարձակ հողերն՝ ամէն ժամանակէ աւելի նպաստաւոր են աշակերտներու հանգստութեան եւ առողջութեան, գեղը ըլլալով արդէն հանրածանօթ՝ իր մաքուր օդովն ու գեղեցիկ տեսարանովը։

Վարժարանիս վերաբացումը (24դ տարեշրջան) տեղի պիտի ունենայ Մեպտ. երեքին, ալաֆրանկ։ Տարեթուականն է 16 օսմ. ոսկի։ Աւելի մանրամասն տեղեկութիւններու համար դիմել անձամբ՝ Պայպ Հաուզ, Կ. Պոլիս, կամ նամակով Տնօրէնութեան, Պարտիզակ։ 2—15

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՒԼ)

ՎԻԵՆՆԱ, 15 յուլիս.— Հանգուցեալ Պ. ֆոն Քալայի յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեցան արքունիքին մեծ արարողապետը՝ Ռայնթէնշթայն իշխանը՝ իբրեւ ներկայացուցիչ կայսեր, նաեւ նախարարները, զօրավարները եւ օսմ. դեսպանը։ Մարմինը իրիկուան Բէյճա պիտի փոխադրուի։

ԲԷՅՐԹ.—Պ. ֆոն Քալայի յուղարկաւորութիւնը չատ հանդիսաւոր կերպով կատարուեցաւ։ Ներկայ էին Եղէպ-Աւկուսթ արշիդուքսը, բոլոր նախարարները եւ կայսեր ներկայացուցիչը։

ՋԷՔԻՆԵՆ.—Տանիլօ իշխանը արտասահման ուղեւորեցաւ։

ՏՐԻԶՏԱ.—Պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ Մաքսիմոյ թագաւորը Մաքսիմոյ նախկին դահճապետանդ Լուիգ իշխանուհիին շնորհած է Մոնթինիոզօ իշխանուհիի մը տիտղոսները եւ ազնուականի մը հանդամանքները։

ԲՈՒԻԶ.—Իտալիոյ թագաւորին Ֆրանսա կատարելիք ուղեւորութիւնը յետաձգուած է հոկտեմբերի վերջերը կամ նոյեմբերի սկիզբները։

ՀՌՈՄ.—Թրիպոլնա կ'ըսէ թէ Իտալիոյ թագաւորին Բարիզ ուղեւորելը հոկտեմբերի առաջին օրերուն տեղի պիտի ունենայ։ Այդ ուղեւորութիւնը պիտի կատարուի Վիքթոր-Էմմանուէլ թագաւորին Լոնտոնի տարեկան այցելութենէն անմիջապէս։ Այս վերջինն ուղեւորութիւնը նոյեմբերին տեղի ունենայ։

ՀՌՈՄ, 15 յուլիս.— Իրիկուան ժամ 7ին հրատարակուած բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Պապին վիճակին ընդհանուր պայմանները որ եւ է փոփոխութիւն չեն կրած։ Ոյժերու տկարացումը չէ աւելցած։ Տոքթ. Լաբրոնի յայտարարեց թէ Պապը ցորեկները յաճախ թմրութիւն կ'ունենայ, բայց միտքի պայծառ արթնութեամբ մը կ'արթննայ։ Հիւանդը, այսօր, քիչ մը սնունդ առաւ։ Իրիկուան երբ բժիշկները սենեակը մտան, կատարեալ էն ճանչցաւ զանոնք եւ տկար ձայնով մը ողջունեց։ Բժիշկները կը կարծեն թէ ազնտալի վախմանը տակաւին մօտալուտ չէ, թէեւ անխուսափելի չի նկատուիր։

ՀՌՈՄ, 16 յուլիս.—Իրիկուան ժամը 7ին հրատարակուած բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Պապին վիճակը փոխուած չէ եւ թէ ցորեկին քանի մը ժամ հանգըստացած է։

—Թորինոյէն կը հեռագրեն Սթամբա լրագրին թէ ինքնաշարժ կառքի արկած մը պատահեր է։ Իտալիոյ թագաւորը ու թագուհին ինքնաշարժ կառքով պտոյտ կը կատարէին Ռաքոնիճիի դղեակին դարասանին մէջ։ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը անձամբ կը վարէր կառքը, երբ կառքը զարնուեցաւ ծառի մը։ Բարեբաղդաբար թագաւորը որ եւ է վնաս չկրեց. միայն Էլենա թագուհին ոտքը թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՆ.— Ռիւթէր կ'իմանայ թէ Զինու կառավարութիւնը ապահովութիւն տուեր է թէ մօտերս Մանչուրեան պիտի բանայ միջազգային վաճառականութեան, քանի մը նաւահանգիստներ իբրեւ պայմանագրական նաւահանգիստ հռչակելով։ Ռուս իա պաշտօնապէս յայտարարեր է որ պիտի չընդդիմանայ սատ։

ԲԷՅՐԹ.—Ամկախութեան կուսակցութեան մէկ գումարման մէջ, այսօր, Պ. Պ. Բոսուրթ, Ճուսթոս Բոմանթի յայտարարեցին թէ կը հրաժարին կուսակցութեան նախագահի ու դեր-նախագահի պաշտօններէն։ Պ. Բոսուրթ յարեց թէ իր հրաժարելուն պատճառն է՝ կուսակցութեան բազմաթիւ անդամներուն կողմէ վիճաբանութիւնները խափանելու մասին եղած ջանքերուն չարունակութիւնը։ Բսաւ թէ իր ամենամեծ փափաքն է բանակին խնդրոյն մէջ երկրին տուչանքներուն իրականացումը. բայց կը կարծէ թէ վիճաբանութիւնները խափանելու եղանակը չատ վտանգաւոր է։

ՎԻԵՆՆԱ.—Մետրոպոլիտ Տ. Եսայիմ կատարելապէս ապաքինած ըլլալով Կ. Պոլիս ուղեւորեցաւ։

ԹՐՄԲԵԼԱՐ.—Նախարարապետը եւ ներսիոյան ընտրուեցաւ մրցակցութեամբ։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ՀՌՈՄ, 16 յուլիս.—Պապին ընդհանուր վիճակը, այս իրիկուն, զգալի փոփոխութիւն մը չկրեց։ Տկարութիւնը չատ մեծ է, սնունդ չառնելուն հետեւանքով։ Երիկամունքին գործունէութիւնը անբաւական է եւ հիմա վտանգը այդ կողմէն է։ Բժշկական վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ վիճակը կայուն է, բայց Վատիկանի մէջ յուսահատութիւն կը տիրէ։

ԲԱՐԻԶ.— Պէնոն ծովակալը, այս առտու, մեռաւ,

ՎԻԵՆՆԱ.— Ֆրանց-Ֆէրտինանտ գահաժառանգ արշիդուքսը ամսոյս վերջերը Բոհեմիէ-քսէվիլ պիտի ուղեւորի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Այսօր զրոյց ելաւ թէ Ամերիկացիները գրաւած են Պորնէոյի անգլիական ծովեզերքներուն վրայ գտնուած կղզիները։ Քանի մը լրագիրներ կը ծանուցանեն այդ լուրը. բայց գաղթային պաշտօնարանին մէջ կը յայտարարուի թէ այդ իրողութիւնը հաստատող որ եւ է տեղեկութիւն առնուած չէ։ Այդ լուրը բաւական յուզում պատճառեց։

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ.— Ցորենի մասին Ամերիկայէն առնուած գիները բարձր են, որով բաւական մեծ չարժում մը պատահեցաւ գիներուն վրայ, որոնք գոցուեցան 6,6 /75՝ չատ հաստատուն։

ԺԱՄԱՆՑԻ ԲԱԺԻՆ

Առեւածաղիկի օգուտները. — Բաղադրեալներու ընտանիքէն՝ 3–4 կանգուն երկար բոյս մըն է։ Մէկ ցողունի վրայի ծաղկանց մէջ 2000 սերմ կը գտնուի։ Հիմա եւրոպական պարտէզներուն մէջ կարճատակ առեւածաղիկի տեսակ մը կը մշակուի. հունները համով ու քաղցր են, հաւերու համար լաւ սնդանիւթ մըն է։ Բորթուկալցիք առեւածաղկի հունտերէն տեսակ մը հաց կը չինեն, իսկ Ամերիկացիք ալ խորովելով իբրեւ սուրճ կը գործածեն։ Կովերը կուտեն անոր թէ՛ չոր եւ թէ կանաչ տերեւները։

Եւրոպայի մէջ չատ մեծ քանակութեամբ կը մշակուի. դի ծաղիկէն, հունտէն, ցողունէն, վերջապէս ամէն մէկ մասէն զատ զատ օգուտներ կը քաղեն։ Ցանուած տեղւոյն օդը կը մաքրէ. եւ որ աւելի է՝ ճահճային տեղերու մէջ առաջը գալիք զանազան տենդերու առաջքը կ'առնէ։ Մեղուները հանոյքով կուգան անոր նեկտարը քաղել, անուշ մեղր պատրաստել՝ մեզ համար։ Հունտերուն վրայի կեղեւը հանելով ցաւարի (պուլկուր)ը բրնձի պէս ապուր կամ ուրիշ կերակուր կ'եփեն։ Հունտերը խորովելով ուրիշ համեմներու հետ եթէ խառնուի՝ չօքոլատի նման բան մը կ'ըլլայ։ Մաղիկը չի բացուած միւս կանաչեղէններու պէս եփուելով եթէ ուտուի հիշդ կանկառի համը կուտայ։ Հնարամիտ Զինացիները ցոգունին մէջ եղած նեարդներէն չատ նուրբ եւ գեղեցիկ ասուի մը կը հիւսեն եւ զայն մետաքսեղէնէն ա՛լ աւելի սուղ կը վաճառեն։ Հունտերու կեղեւէն խաւաքարա, եւ ցոգունին հիւթէն ալ գրի թուղթ կը չինեն։

Արեւածաղիկի մշակութիւնը Բրուսիոյ մէջ այնքան յառաջացած է որ, 20—30 տարի առաջ Բրուսիոյ մէջ 50 միլիոն քաշ արեւածաղիկի հունտ ներուծուած եւ 38 միլիոն ղրուշի վաճառուած է։ Պոլսոյ մէջ գործածուած սիպեր իւղին հարիւրին 25—30՝ արեւածաղկի իւղ է. գաւալի է որ այս օգտակար բոյսը մեր մէջ չի մշակուիր։ Արեւածաղիկը՝ խիստ ձմեռ ունեցող տեղերը՝ աչունը ցանելու է. ասոր համար Էտիրնէի, Ֆիլիպէի, եւ Սեւ Ծովու եզերքը՝ գարնան, իսկ Այտրնի, Ատանայի, Գոնեայի, Պէր իւլ Շամի, Միջերկրական կղզիներու մէջ աշնան կը ցանեն։ Որպէս զի հունտերը թռչուններուն կեր չըլլան, պէտք է որ սեւնալ սկսածին պէս կտրուելով եւ օդասուն տեղ մը կախելով չորցուի. այսպէս իւղը քիչ կ'ելլէ. ուստի նայելու է որ թռչուններուն յարձակումէն ապահով տեղ մը ցանուի, եւ հողն ալ հին աղբով լաւ մը աղբուի։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 3 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	34	29
Մէէնէն բարձր գին	»	24	4
Ամէնէն վար գին	»	24	28
Բումէլիի երկաթուղի գոց.	Ֆր.	125	62
Ամէնէն բարձր գին	»	125	75
Ամէնէն վար գին	»	125	62

ԲԱՆԿԻՄ 4 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ֆ. Ղ.	34	30
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	125	87
Շարքէթի Խալիրի		80	—
Սամանիէ		—	—
Ռէֆի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քէտի ժէնէրալ Օմմ.		—	—
Յօս. Օմմ. Շանմ է Զայէօտ		0	13
Օսմ. Ապաճ. Ընկ.		4	57
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6	07
» ժուիսանս		1	67
» պարտատեսուղթ		483	—
Քարափ Ղ. Գոլոր		501	—
Թրանսվայ		115	—
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիպսիէն		266	50
Լավիրոտ		64	—
Անատոլի երկաթուղի բաժնեթուղթ		11	80
» պարտատեսուղթ	»	530	—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Ռնոսոն 3 ամիս	Ղրշ.	111	20
» » » չէք	»	109	38
Բարիզ » »	Ֆր.	22	67
» » » չէք	»	22	63 ¾
Գէրմին անտոնոս չէք	մարք	13	57
Վիէննա չէք	ֆիորմ.	21	06

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	17	24
Անգլիական ոսկի	»	109	38
Նոլ էմէրիտ	»	20	—
Քլիմի	»	51	08
Մէճիտիէ արծաթ	»	105	01
Մէճիտիէ	»	—	—
Ռուպի Ջղթաղրամ	Օ. Ո.	3	60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Յուլիս

Անգլիական Ֆ Նսոլիտէ	92	43
Օսմանեան Ռանթ սէրի Ֆ.	60	75
» » » Դ. բաց.	81	75
» » » Դ. գոց.	81	81
Օսմանեան Գանրա	13	63
Ռուսական 1890	—	—
Հելլենական 5 %	41	50
» Մօնօրօյ	42	50
Գուլիարական 1883	93	87
Էժիբսէնի իւնիֆիէ	103	—
Բուենոսայրէս	103	—
Թրանսվայ	4	50
Այտին երկաթուղի	14	50
Թոխանակագիր	25	32 ½

ԲԱՐԻԶ, 16 Յուլիս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		97	87
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ղրշ.	33	40
» » » գոց.	»	33	37
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	34	60
Օսմ. Կայս. Գանրա	Ֆր.	591	—
Օսմանիէ	»	—	—
Բումէլի երկաթուղի	»	129	25
Օսմ. մարգասուն	»	485	—
Օսմ Ռէմի	»	390	—
Բրքուրեթ Քիւրդ 4 %	»	507	—
Քէտէի Լիոնէ	»	1116	—
Իտալական Ռանթ	»	102	20
Եգիպտական արտարին	»	80	05
Թրանսվայ	»	116	—
Զէր Լոնտոնի վրայ	»	25	120
Դրամագոյ	»	—	—

ՎԻԵՆՆԱ, 16 Յուլիս

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	Ֆր.	239	30
Բումէլի երկաթուղի	»	123	—
Օսմ. Ռէմի	«	255	—

ՊԷՐԼԻՆ, 16 Յուլիս

Ռուպլը	Ֆր.	——
Բումէլի երկաթուղի	»	120 50
Անատ. երկթ. պարտատեսուղթ	»	103 90
Փխն. Լոտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 250

ՊՐԻՈՒԷԼ, 16 Յուլիս

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	32	02
Բումէլի երկաթուղի	126	75

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ–ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

ԵԱՆԻ ԴԱՐԵԶՐԱՏԱՆ ՎՐԱՅԻ ՅԱՐԿԸ
(Ձիւլ Զարուշեանց գիմաց)

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամելութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն՝ երաշխաւորեալ։ Ինչպէս նաեւ կատարելագործեալ աքքաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆ

ԱՄԵՆԱԲԱՐԶՐ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆԸ, ա մէնէն չատ քինինեան պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժիրեան հոյակապ հոգի յատուկ հունտներով։ Իր կորովիչ ու հայասանդարդին յատկութիւններուն համար է որ այս գործածութիւնը։ Առաւօտեան անօթի փորանց կամ ճաշէն առաջ առնուած առեն՝ բարիարար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ բժիշկին չ

Առաջնակարգ Ընկերութիւն

Հոնկրոշազ

Ընդհանուր Ապահովագրութեանց

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՊԵՍԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս Ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ։
Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմանագրով ու անմրցելի գիներով.— ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ մահու եւ կենաց՝ շահաբաժնի մասնակցութեամբ եւ երաշխաւորեալ տոկոսի սակերով, ինչպէս նաեւ աղջկանց դրամաժիտի ու մանչ տղայոց դրամագլխի կազմութեան, եւ ցմահ դանձելի տարեթոշակներու։
ԿԱՐԾԻՆ ՈՒՐԵՄԱՆ ԱՅԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ ԱՆԴԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱԶԲԷ ԱՆՑՐՆԵԼ։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է — ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԴԱՆ

ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ԶԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՕՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱՊԱՆԴ
Պոլիս Պառնապան խան

{Էն Առաջ Սա Կարդացէք}

ՀՈՎԱՆՈՑԱՎԱՃԱՌ

ՍԲԷՐԴԱՑ ՀԱՅԿԱԶՆ

Գանի մը հարիւր կամ հազար ղրուշ ծախսելով կը գնէք կամ շինել կու տաք զգեստ, չապիկ, թէյ եւ գլխարկ՝ վայելելու եւ վայլեցնելու համար։ Ապէկ։ Բայց ինչ օգուտ, եթէ անձրեւի մը բռնուիք ու եթէ հովանոց չունենաք — կամ անձրեւ չանցնող հովանոց մը — ատոնք ամբողջ կը բծաւորին եւ նորութեան շէնքնորքը չի մնար վրանին։ Ուստի, խնամով շինուած, ձեւաւոր եւ բնաւ անձրեւ չթափանցող ՀՈՎԱՆՈՑ մը գնեցէք Ղալաթիոյ հռչակաւոր հովանոցավաճառ Միհրդատ Հայկազնէն։ Գոհ կը մնաք։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին եղաշխատութիւն դոյլք՝ ֆր. 1,506,000,000.
1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխառութիւնները՝ ֆր. 34,000,000.
ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը, և որոնց կը պատկանի բոլոր շահերը։ 1901ին ապահովագրեալց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ տեղական բոլոր գործեր հիմա ուրիշ ոչ և է ընկերութենէ կը յանձնուած բոլորներին աւելի անկողմնակալ և շահաւոր պայմանագրութիւն է, յանձնուած օրէն սկսեալ ապահովելի է, ըստ պարագման, համբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառներն, անձնատաքանութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի ատեն։ Տեղական բոլոր կ'երաշխաւորի փոխառութիւններ 3 տարի ետքհովանոցին վճարելի յեղյուսանց յետագայ ապահովագրին հաշուի առնելու. այս փոխառութեանց գումարները դատ դատ նշանակուած են բոլորին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դարձնելէն մինչեւ 5 տարի վերջանին չարունակելու առանձնաշնորհումը, յետամնաց ապահովագիրները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեմեջ ընելէ յետոյ թուականց կորուստ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլորին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, անոնցէն որ տրդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հաստատուի ամբողջութեամբ առանց կշռուի առնելու անցեալ նեցած ապահովագիններու։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայմանն ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամէնէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասն նեւեթեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒՌԻՅՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Գնչէ Պատուէրեան
Ա. ՋՈՒՀԱՇԵԱՆ
Պոլիս, Հուքիրլի խան
Վայվոտ փողոց։ Վիթալիս խան
Ղալաթիա

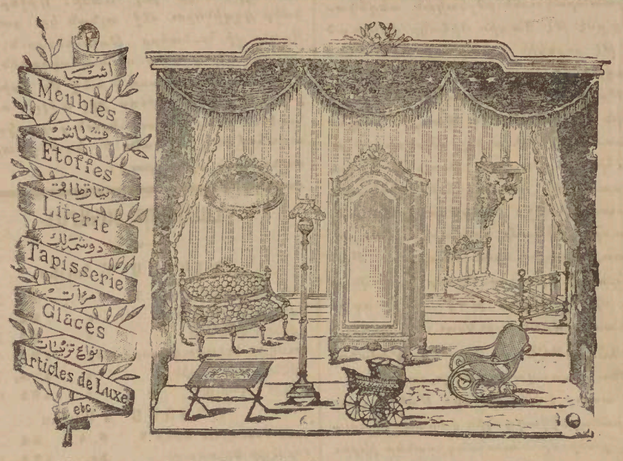

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ

ԺՈՐԺ ԲԱԼԹԻԻ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

Բերա, Գալաթիսայի փողոց, թաղապետութեան շէնքին դիմաց

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ննջասենեակներու, սրահներու, ճաշարաններու յատուկ կարասեաց։ Ամերիկեան կարասիներ։ Իտալիոյ միացեալ գործարաններու կարասիներու մեծագոյն (գործարանի գնով վաճառում)։ Ամբողջական կահաւորում տուներու, պալատներու, գրասենեակներու, և այլն։

744 ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ 8—52

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՐԴԻ ՇՈՒԳԵՆԱՒՈՐ

Ընդմէջ Հալի Կ. Գոլոյ՝ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Գոմս	1497	Կոգս	1011	Մալմս	724	Բօգարիս	186
Ալէքթ	3607	Գոնկս	2906	Կրօնս	1695	Մարէնկս	2273	Մարֆս	1113
Անմէլս	1841	Գարս	895	Հիրս	775	Մարգրէլս	3709	Ճիրիս	1735
Արիոսգս	2271	Ցիտս	4311	Հիտալկս	1581	Միքսանս	3557	Սիլվս	1193
Գասանս	1822	Ցսմինս	937	Հինաու	3720	Միլս	1057	Սրէբս	1200
Գորոտինս	1264	Ցուրբ	2383	Հորատիս	3600	Մոնդէպլս	1735	Թասսս	1328
Գրալս	1076	Տրարս	1713	Հուսմէր	595	Մուրիլս	2419	Թ. Ուիլսրն	1546
Գրիւնս	841	Տինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գրֆիալս	4431	Էարս	2464	Իտանս	5540	Օմիս	4100	Թօլէտս	1470
Դէյրս	1671	Էլսորատս	1520	Ձիւնս	1080	Օնսարիս	4036	Թորբիտս	487
Դալիբրս	1837	Էրազս	1841	Ֆէլէս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2429
Գամէս	1244	Ֆիտս	954	Ֆօլբինս	2307	Բալէրմս	1637	Վասրս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Ֆօսլնս	1700	Բօլս	510	Վօլս	1289
Զիրակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալես	2229	Վօլթուրնս	2396
Միսէրս	1831	Ֆրանչիսքս	4532	Լէբանս	2272	Բինալս	1663	Տէտս	1850
Գլիս	2697	Կալիլէս	3060	Լիվորնս	1843	Բօլս	1613	Ջէրս	1200
Գոլրշատս	4235	Գէրանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօմէս	1789		

Քօճկս շոգենաւը, նաւապետ Սմիթ, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասաւ է։

Դիմել առ գործակատար Ն. ՀԻԼՄ ԵՆԻՒՍՈՆ
Թ. 22—24 Փոստագրատան Գրասենեակ

27

ՔԻՒՆԱՐԴ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Որ ամիսը երկու անգամ կը բանին

Լիվերբուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Իվէրնիա	12900	Սիլվանիա	3598
Սաքսոնիա	18900	Քանարիսնիա	484
Լուրանիա	12950	Վէրլս	3229
Կամբանիա	12950	Բաւլա	2945
Նուլթանիա	8345	Թիրիա	2936
Ուլմարիա	8128	Սիբերիա	2935
Թիւրինգիա	8120	Սամարիա	2554
Ղերմանիա	7392	Ալէքսս	218
Ուրանիա	7269	Շէրպուրկ	16

Դիմել առ
ՀՈՒԼԻ Ե. ՍԻՄԷՐ
Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան. թիւ 6, 7 և Ղալաթիա Բերա առաջնորդարան փողոց

25

VIN DE BUGEAUD

TONI NUTRITIF AU QUINQUINA ET AU CACAO

ՊԻԻԺՈՅԻ ԳԻՆԻ

ԿՈՐՈՎԻՉ, ՍՆՆԴԱՐԱՐ, ՇԻՆՈՒԱԾ ՔԻՆԻՆԱՅՈՎ ԵՒ ՔԱԿԱՕՅՈՎ

ՊԻԻԺՈՅԻ ԳԻՆԻՆ կորովիչ դեղերու է հաճելին և է նաև է։ Բովանդակ աշխարհի բժշկական հեղինակութիւնները զոյն կը յանձնարարեն անարիւնութեան, քլորոզի, ամէն տեսակ անդերու, ջղային նիւանդութեանց, ստամոքսի նիւանդութեանց և նորադոյժ վիճակի համար։

ՊԻԻԺՈՅԻ ԳԻՆԻՆ կը գտնուի բոլոր առաջնակարգ դեղարաններու մէջ։

ԸՆԴՀ. ՄՕԳԵՐԱՆՈՅ. — P. LEBEAULT & Cie, 5, rue Bourg-l'Abbé, PARIS.

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻԶՕՐԻ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ

SANTAL MIDY

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս. կը ջնջէ սէքսիկն, փլատդրը, նէրոթիոռները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յոյժ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ. միզանց քարոյրքրման, արիւնամրդութեան, առանց միջացաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անզուտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։
Ամէն քաբսիւլ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։
Ամէն դեղարաններ

A.

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ

Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստոս 1892 Թուականը
(20 Հէճէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրդեհի արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութիւնս կենդանագրեցին Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՂԷՆ խան, Գալաթիայ Ղալաթիա

Գլխաւոր գործակալ Գոլոյ կողմը Օսմ. Գանձարանի մասնաւորապէս նշանակուած Օսմ. Նամակատան դէմը։

Դեռ-գործակալ Գոլոյ կողմը Պ. Ի Զաւոյ
Մարբուհճիլար Զարշըսը խան թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այլ ամէն գաւառներու համար, ուր նեղակայուցիչ չունի։

194

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Ie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ չինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։
Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։
Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա (1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին
(2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա (1. Սինկէր խան Թիւնէլի եւտու
(2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս (1. Սուլթան Համամ թիւ 2
(2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւսար Զարշը պոյը, թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզուի տունը։

COMP. RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Յուլիս

Գշ. 1/14 Սեվաստոպոլ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Տարտանէլ, Այնորոզ, Սելանիկ, Իզմիր, Քիոս, Թարապաւլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բոռդ-Սաիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Երք. 3/16 Օտեսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շբ. 5/18 Մէսէլին, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա, ժամը 10ի միջօրէէն առաջ։
Սուսսա ժամը 2ին յետ միջօրէի։
Հ. 6/19 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսուն, Օրտու, Տիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Պաթում ժամը 8ին միջօրէէն առաջ։
Գուրկաց, Վառնա, Սախսա ժամը 3ին յետ միջօրէի։

ԾՐԷՑ. ԼԷՎԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈՒԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի եւ Արեւելքի միջեւ բանող օրգ.

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիրդորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմենիան	10500	Էմիբրիոն	3500
Գէսարիան	10500	Արրմ.ոն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալմէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլմպիան	8000	Անէնիան	2500
Ֆորթինան	8000	Անտալուզիան	2500
Ֆասդոնիան	8000	Ալգաշիրն	2500
Ֆիրմինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինէօ	900
Վալենիան	3700	Օբորոզ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	80
Նապիան	3500		

Ապրանքի ուղարկելէն կը խնդրուի թիւնդ տալ այլուս փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար խոնարհ հանձնարար զրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել
ԷԴՎԱՐ ԼԱՅՈՆԴԷՆ
Ղալաթիա, քարտէրի դիմաց։
600 Մաքսատան Հայն տեղ

ՄՈՍ

ՇՈՒԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի Ֆորսոյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օրգեռներ։

Նուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բամսէգ	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէյպոր	3000	Օսարիս	2250
Գեանորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մէնիպս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբրնի	1500
Մարիօթիս	2500	Գիւլէտ	1500

Դիմել առ Ֆ. Վ. ՈՒԻԹՈՒՆ Ե. ԸՆԿ.
Ռէթթոլ խան
ՃԷՔՄԵՍ ՄՈՍ Ե. ԸՆԿ.
Լ. Ս. Ֆ. Սգրիգ Լիվերբուլ։

Աթոռնատեր ՋԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ.

ՖՈՐԹՈՒՆԱՏ ՅԻՒ ՊՈՒԱՍՊՈՒ

ԿՏՐՈՒԱԾ ՁԵՌՔԸ

ԺՕՐԺԻԷԼ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ը

Բայց մարդը իր տեղը մնաց, եւ նոյն իսկ ուսերը վեր բարձրացուց, իբր թէ հետ դիրք մը վերուելու, քննելու համար այն լոյսը՝ որ իր աչքերուն առջեւ փայլած էր յանկարծ։

Իր ճարտարութեան այս առաջին արդիւնքէն քաջալերուած, Ռոպէր աւելի շեշտակի նշան մը ըրաւ։

Ճրագը վար առաւ, ու երկու ձեռքերուն մէջ բռնած դայն, սկսաւ յամրօրէն ու կանոնաւորապէս ճօճել, դիտողին ցոյց տալու համար թէ այդ լուսաւոր հեռադրութիւնը իրեն կ'ուղղուէր։

Ռոպէրի մտադրութիւնը հասկնալի եղաւ անծանօթին, որովհետեւ այս վերջինը վեր ելաւ բռունցքի զօրութեամբ եւ պատին կատարին վրայ հեծաւ ձիուպէս, մէկ սրունգը ետին, մէկ սրունգը անդին։

Պ. տը Քարնոէլ հիմա ամբողջովին կը տեսնէր զայն. եղականերն փոքրիկ մարդ մը թուեցաւ իրեն։

Կարծես տղայ մըն էր ան։

Հեռաւորութիւնը շատ մեծ ըլլալուն՝ չէր կրնար զանազանել անոր դիմագիծերը, բայց նշմարեց որ պուզ չէր հագած ան ու տափակ գլխարկ մը դրած էր։

—Բարիզցի ստահակի մը հասակը ու տարազը կը կրէ, մրմնջաց Ռոպէր։ Ակներեւօրէն, այդ փոքրիկ տղան գողութիւն կատարելու համար չէ որ հոս եկած է։ Զեմ գիտեր թէ ինչպէս եկած է պատին վրայ, բայց շատ լաւ գիտեմ թէ չպիտի կրնայ պարտէզ իջնել, քանի որ սանդուխ չունի հետը... բնաւ չի կրնար ցատկել... պատը երեսուն ոտքէն աւելի բարձրութիւն ունի։ Տեսնենք ի՞նչ պիտի ընէ։

Պատին վրայ գտնուողը օդին մէջ բարձրացուց երկու ձեռքերը եւ կուրծքին քով տարաւ փութով։

Այդ մինչկատակային շարժումը ըսել կ'ուզէր. «ինծի՞ կ'ընէք այդ նշանը։»

Պ. տը Քարնոէլ պատասխանեց, իր ճրագը շարժելով եւ իր դէմքին բարձրութեան հանելով զայն։

Իր կարծիքով, այդ կրկնակ շարժումը կը նշանակէր. «Այո՛, ձեզի կ'ուղղեմ այս նշանը։ Հիմա ինծի՛ նայեցէք։»

Այս շարժումը հասկցուեցաւ, որովհետեւ տղան ձեռքերէն մէկը աչքերուն վրայ դրաւ լուսամփոփի պէս, ալ աւելի ուշադիր տեսնելու համար։

Գործը կը յաջողէր, ու Ռոպէրի սիրտը կը սկսէր ուժգնօրէն բաբախել։

Այլ եւս գողերու խումբի մը պատգամաւորը չէր նկատեր այդ ստահակը. գիտեմ թէ կը սկսէր յուսալ թէ անծանօթ բարեկամի մը կողմէ կու գար ան։

Ո՞ր բարեկամին։ Բայց բարեկամ չուներ ալ եւս. իր դժբաղդութեան մէջ ուներեցած միակ հաւատարիմ բարեկամ Փիլ Վիներորն ալ հիմա դադրած էր զինքը պաշտպանելէ եւ կը ջանար Ալիսի սիրտը գրաւել։

Մնաց որ աշխարհի մէջ ոչ ոք կրնար դիմանալ թէ Ռոպէր տը Քարնոէլ բանտարկուած էր գնդապետ Պորիսոֆի բանտարանին մէջ։

Բանի մը վայրկեան ուշադիր դիտելէ յետոյ, տղան ոտքի ելաւ, հանեց գլխարկը ու բարեւեց։

—Կարծես թէ կը ճանչնայ զիս, ըսաւ Ռոպէր մեղմաձայն։ Սակայն ո՞ւր կրնայ տեսած ըլլալ զիս։ Սա ստոյգ է որ գէշ դիտաւորով չէ եկած հոս... բայց ի՞նչ պիտի ընէ հիմա... ա՜հ, կ'առնէ կը քալէ... իր ձախ սրունգը պատին անդիի կողմը կ'անցընէ... ու միեւնոյն ատեն ձեռքով բարեւ մը կ'ուղղէ ինծի... բարեւ մը որ զիս ապահովելու հանգամանք ունի...

այդ շարժուձեւը շատ որոշ իմաստ մը ունի... ձեռքը կ'երկարէ ու վերէն վար շարժում մը կը կրկնէ, իբր թէ ըսել ուզէր. «ապահով եղէք, պիտի վերադառնամ։»

Պ. տը Քարնոէլ այս եռթադրութիւնները ընելու վրայ էր, երբ տղան կուրծքին վրայ փայլիը տեսաւ մետաղէ երկու–երեք կոճակներու, որոնք այդ խորհրդաւոր ստահակին դիրքը փոխելուն հետեւանօք, յանկարծ սկսան ցոլանալ լուսնին պայծառութեան տակ։

Ատկէ աւելին պէտք չմնաց, յիշատակ մը արթնցնելու համար Ռոպէրի վրդովուած մտքին մէջ։

—Փորձէ՛, փորձէ՛, գոչեց... այո՛, անոր քաջքէթն ու բաճկոնն է, երեք շարք կոճակներով։

Ի՞նչպէս աւելի առաջ միտքս չինկաւ ատիկա։

Այդ պահուն՝ յանդուգն ստահակը անհետացաւ պատին ետեւ, ճիշդ այնպէս ինչպէս սատանան կ'անհետի կիներոյ տաղաւարին մէջ։

Թռչցնս փողոցին մէջ, պատին առջեւ գտնուող մարդ մը իսկոյն վար քաշած ըլլար զայն չուանով։

Մարդը աղէկ խաղացուած էր, ու Ռոպէր իբր միակ հանդիսատես, չուզեց տեղէն հեռանալ։

Ռոպէր մարեց այն ճրագները, որոնց միջոցաւ այնքան ճարտարօրէն հաղորդակցած էր իր յեղակարծ դաշնակցին հետ։ Ճրագը երկար ատեն փայլած էր պատուհանին առջեւ, որով անխոհեմութիւն էր վայրկեան մը աւելի ձգել հոն. գնդապետին մարդիկը անպատճառ պիտի նշմարէին այդ լոյսը, եթէ երբեք չրջան մը կատարէին պարտէզին մէջ։

Ռոպէր խարխափելով հասաւ սանդուխը՝ ուրկէ բարձրացած էր վերին կալերին. մեղմաքայլ վար իջաւ ու գնաց նստեցաւ վառարանին առջեւ։

Կրակը միշտ կը վառէր, ջուրը կ'եռար սամավարին ու հին սաքսոնեան յախճապակիէ լամբարները մեղմ լոյսով մը կը լուսաւորէին գիրքերով ու սիկարի տրցակներով բեռնաւորուած սեղանը։

Ոչ ոք մնած էր մատնադարան, այն երկար հետաքննութեան միջոցին՝ որ այնքան յաջողակէս ի գլուխ եկած էր։

Բանտապահները անաարակոյս կը հրսկէին դռներուն առջեւ, լուրկ կերպով, քանի որ ո՛չ իրենք կը տեսնուէին եւ ոչ ալ ձայներնին կը լսուէր։

Ռոպէր չուտ մոռնալով որ պահապանները հեռուն չէին գտնուեր, սկսաւ խորհիլ Ժօլիէթի զարմանալի երեւումին վրայ։

Առանց դժուարութեան լիչեց որ առտուն կառանցիկ դրան առջեւ հասած ատեն Ժօրժէն տեսած էր մայթին վրայ, Վիլեի փողոցին տղոց հետ խաղալու զբաղած։ Նաեւ դիտած էր Ժօրժէի ապշութիւնը, երբ զինքը տեսած էր չքեղ կառքի մը մէջ. ստահակը մոռցած էր նոյն իսկ բարեւել։

Պ. տը Քարնոէլ միշտ լաւ վարուած էր Ժօրժէի հետ, երբ Պ. Տորժէրի քով կը պաշտօնավարէր։ Անոր բարիմաց դէմքը ու ազատ ձեւերը հաճելի թուած էին։ Ու Ժօրժէ բնաւ առիթ չէր փախցներ ցոյց տալու թէ երիտասարդ քարտուղարը համակրանք կը զգար իր նկատմամբ։ Ռոպէրի յանձնարարութիւնները կատարելու հետամուտ կ'ըլլար. ստահակին աչքերը կը շողային, երբ Ռոպէր կը քաջալերէր զինքը բարեացակամ խօսքով մը։

Հետեւաբար շատ արտակարգ բան մը չէր որ անիկա հիմա կը շանգրգռուէր իր սիրած մէկ պաշտպանին արդի վիճակով։ Բայց ինչպէս գուշակած էր Պ. Որիսոֆի տան մէջ անցած դարձածը։

Հաւանական էր որ հետաքրքրութենէ մղուած, տեղեկացած էր թէ այդ չքեղ բնակարանը կը վերաբերէր ռուս գնդապետի մը՝ զոր տեսած ըլլալու էր Պ. Տորժէրի մօտ. Թերեւս անոր անունն ալ գիտէր։

(Շարունակելի)